

HÒRA VENGUTS

Jornau de la còla deus Calandrins d'Aprenne 1 2014/2015 N°1

Quina cubada ongan ?

Vaquí l'ora de far vendémias e un còp de mai la novèla promocion de calandrias e calandrins fa la dintrada.

Sabèm pas se aquela tinada 2014 serà un bon tuc mas amb vitatges que nos venon d'Occitània tota, tot daissa de pensar que òc.

Les vinhairons del vinhal besierenc faràn tot per nos far d'aquela cubada un vin de bona qualitat.

Un vin que rebat la riquesa de cada terrador.

Venguda de Limòtges avèm la Celina.

Del Puei de Velai, l'Isabela.

De Gasconha, encrancada a la montanha coma le Jurançon, la Miren.

Del país del Marciac avaironés, la Marjorana e l'Onorina.

De las costièras cevenòlas, l'Aurelia.

La Faustina, la Matilda e l'Olivier G tornaràn presentar las costièras del Lengadòc.

E per acabar, de Comtat Tolosan, l'Olivier R.

Solide qu'amb una tala diversitat, se capitam de trapar le bon copatge aurem un vin amb un caractèr unic de consomar sens moderacion.

Tot aquò se farà dins las barricas del celièr d'Aprenne jos l'uèlh benvolent del vinhairons (formators, paissèls,)

Quina cubada ongan !

Olivier Rieffel e la còla

La marca e las lengas regionaus...

Que'vs vau presentar lo contèxte istoric d'aquesta marca.

Après la Revolucion, la Convencion que ved hèra vist hens lo pluralisme de las lengas regionaus ua empacha a l'unitat nacionau. Que's bota a combàter la diversitat de las regions, que poirén estar huec contra-revolucionari.

Quan èi començat a apréner la nosta lenga, que'm sovieni de la reaccion de la grana qu'èra deu Tarn. Que'm disè : « Mais pourquoi tu apprends cette langue ? ». Jo, n'avèvi pas comprés aquò, pr'amor l'occitan qu'èra la soa lenga mairau. Que l'èi comprés mei tard, quan èi après çò que s'èra passat a l'escòla.

Coneishetz çò qu'apèran la marca o, tanben, lo senhau ? A l'escòla, qu'èra ua marca balhada au prumèr mainatge que parlava occitan. Que'u devèva passar a un aute qu'audíi parlar l'occitan. En fin de jornada, lo darrèr mainatge qu'avèva la marca, qu'èra castigat. A còps, qu'èra la maire que devèva venir har lo recapte a l'escòla.

Atau, qu'an escajut, en partida, a balhar la vergonha de la soa propia lenga e cultura a mei d'un mainatge d'aquesta generacion, suu cobèrt que calèva parlar francés, si volèvan escàder au nivèu social.

Mes lo jorn on èi podut parlar occitan, dens lo men cas, gascon, a la mia grana, que l'èi vist dab un arríder coma l'avèvi pas jamei vist avant, pr'amor que la soa petita hilha que'u parlava la soa lenga, era qu'avèva entenuda en çò deus sons pairs.

Que començan dab l'escòla (que coneishem lo Jules Ferry). La soa obertura a tots (e a las gojatas tanben) que s'acompanha de l'obligacion de la lenga francesa e de la repression de las lengas regionaus. Entà corregir (en tot passar per castigar) eth que continua de parlar lo « patoès », la repression que's met en plaça : bonet d'ase, escritèu, tapaboca, e lo quite senhau, objècte balhat peu regent a l'escolan qui parla un sol mot de « patoès ». Lo que l'avèva en fin de jornada qu'estó castigat.

Ua lei que dab aquesta longa repression, en tot obrir un espaci entau ensenhament de las lengas e culturas regionaus : la Lei Deixonne, deu 11 de genèr 1951. Qu'ei ua purmèra reconeishença oficiau deu dret d'existir de las lengas regionaus e deu lor ensenhament. Mes aquestas que demoran hèra facultatius e hèra limitadas.

Hens aquesta situacion fòrça insufisenta, duas còlas, en 1980, ua de Pau, l'auta de Besiers, que decidín d'obrir las purmèras Calandretas. Hèras que seguiràn, esperam dinc a tostemp !

Miren Genet

Fèstas del Rei de l'Aucèl

Dempuèi 1986, la vila del Puèi de Velai torna trobar sas colors. Pendent 4 jorns, las carrièras s'emplisson de las colors de la Renaissance: estajants costumats, campaments militars, espectacles, musicians, danças, mercats, concors de tir a l'arc, tavèrnas.

Un ambient que alena lo sègle XVIen

Tre la debuta de las fèstas los organizators foguèron atentius de gardar l'autenticitat dels costums, de las musicas, de la cosina... Aquò es vertadièrament una pagina d'Istòria. Los escolans descobrisson los talhièrs de caligrafia, los gostes de la cosina Renaissance, los jòcs, las armas...

Perqué se sònran Las fèstas del Rei de l'Aucèl ?

Al Puèi de Velai, lo jòc de l'Aucèl data de 1524.

Tirar l'aucèl èra una costuma que se fasiá un pauc pertot en França. Charles V instaurèt aquò après la barradura dels estanquets e dels ostals de jòcs. Tirar l'aucèl voliá dire de tuar lo papagai.

Tirar l'aucèl per ocupar e detornar la joinessa de seguir lubricitat e tavèrnas.

Lo tir de l'aucèl amb un arc se fasiá cada annada. Lo venceire èra proclamat Rei pendent una annada, podíá portar l'espada, assistir a las processions coma los consuls. Amai li fisavan las claus de la vila e pagava ges de talhas.

Isabèla Péatier

Mon vejaire sus un tèma tirat de la Carta de las Calandretas.

Aprèp la lectura de la Carta de las Calandretas causiguèri un tèma demest los autres a desvolopar, qu'es lo de l'ensenhament de la lenga e de la cultura occitana. Vos vou donar mon punt de vista sus aquel tèma e vos vou dire cossí ieu lo compreni. Aquel tèxt oficial explica çò qu'es e deu èsser l'ensenhament dins Calandretas e quin es l'interès de seguir aquel ensenhament.

Çò primièr, lo regent fa son ensenhament en occitan, aquò li balha la possibilitat de transmetre la lenga occitana e tanben la cultura occitana. Aquelas representan los reires nòstres e la region nòstra. Lo regent emplega aquela lenga per ensenhar çò que li permet de mostrar als escolans que l'occitan es encara utilizat uèi, mas pas sonque a l'escòla.

En efiech, dins las carrièras, a la dintrada dels vilatges, dels luòcs, de las vilas (ex: Villefranche de Rouergue= Vilafranca de Roerga) lor nom es revirat en occitan. Per comprene los noms d'ostal (ex: Lafont, Palhassa...) de cèrtas personas cal de còps que i a saber parlar occitan, perque qualques noms vòlon dire quicòm en occitan, an una significacion. La lenga a pas cap de sens s'es pas ligada a la sieuna cultura. Me sembla que sens la cultura i a pas de lenga. Lo regent creà lo ligam ambe las manifestacions culturalas ligadas a la lenga dins lo canton (concerts, fèstas...).

Çò segond, l'aprendissatge de l'occitan permet als enfants d'aprene mai aisidament las autras lengas romanicas. Perque an fach dins lor cap las aïnas mentalas per passar aisadament d'una lenga a l'autra. Los Calandrons quand parlan fan pas de revirada del francés, sabon parlar la lenga coma lor lenga mairala.

Fin finala, l'aprendissatge de l'occitan balha als dròlles la possibilitat d'acquesir una dubertura d'esperit e de percebre las diversitats culturalas e linguisticas francesas, europencas, mondialas.

Es un camin del local a «l'universal».

Onorina LOUPIAS

Es la dintrada ! Vos *prepausi* una recepta de far amb los mainatges qu'es pas de manjar mas que se pòt metre a la boca !

Per far evoluir la creacion, per poder mancar e tornar far :

La pasta de modelar

- 3 taças de farina
- 1 taça de sal
- 2 cuhlièrons de crema de tartre (se trapa sus internet)
- 3 culhièras a sopa d'òli alimentari
- 2 taças e mièg d'aiga bolhenta

Mesclar tot amassa amb una espatula.

Apondre calcas gotas de colorant alimentari de la color que volètz e malaxar a la man. Conservar la pasta dins una boïta ermetica.

La pasta de modelar foguèt inventada per Franz KOLB de Munich en 1880.

Puèi es venguda mai populara amb William HARBUTT, professor d'arts en Anglatèrra en 1897.

Aurèlia Berthelon

Qué far dins l'òrt ?

La permacultura es una practica agricòla respectuosa de la natura e de l'uman, e que fa entrar l'art dins l'òrt.

La permacultura pòt èsser una partença de tot trabalh en classa, sciéncias, poèsiás, arts,... adaptable a totes los nivèls, al long de l'annada tota.

Mai generalament, los dos grands principis d'aquela practica son : l'òme se deu adaptar a la natura e la vision globala de la vida (organizacion de l'òrt en foncion de la vida de l'ortalièr en tot prene compte los cycles naturals) pòdon menar a las tematicas del viure amassa, de la situacion dins l'espaci, de l'observacion,...

Per aquelas valors, es una practica que sembla realizabla en classa unenca.

Fin finala, coma la tèrra en permacultura se trabalha pas o fòrça pauc, (concèpte de butas, de palhatges,...), avèm besonh de mens d'aïnas. Coma un darrièr principi de permacultura es de far amb çò qu'avèm, i a pas de bona o marrida tèrra, doncas la permacultura deven una practica mai aisida de metre en plaça en classa.

Alara perqué pas lo far tre ara amb los calandrons ? Tre setembre, i a de que far dins l'òrt !

La fin de l'estiu es lo moment de se regalar d'amassar la frucha del trabalh de l'annada que se debanèt. E s'avètz pas poscut faire l'òrt aqueste an, podètz pasmens aprofèchar de la sabor de las fruchas e verduras de sason. Podètz manjar d'espinaçs sens moderacion, per lo fèrre e lo fum de vitaminas que contenen. La carchòfa, amai de las vitaminas, vos regalarà e ajudarà la digestion. Podètz tanben aprofèchar de las vertuts anti-oxidantas del rasim o manjar de kiwi, de groselhas/agrassòls, de fragostas, d'amoras per lor apòrt en potassium e en vitamina C.

Setembre, mes de culhida, es tanben lo moment de preparar la prima seguenta. Podètz doncas aprofèchar d'aqueste periòde per semenar un fum de causas. Per d'ensaladas polidetas, pensatz a totas las ensaladas (la roqueta e la doceta mai que mai). Es tanben lo moment de se trachar de la ceba e de l'alh, del rafe e del pòrre, de la fava e del nap. E se volètz manjar d'espinaç de l'òrt en novembre, es ara tanben que se semena !

Marjorana Joly e Matilda Baccou

Aisina aisida

Aquela rubrica a per tòca de vos presentar una aisina utila pels regents mas pas sonque :

Uèi vos vau presentar lo sit internet Locongres.org regit pel Congres permanent de la lenga occitana. Aquel sit es una aisina novèla per ieu mas benlèu pas per vos se sètz plan connectats al monde occitan sus la telaranha, vist qu'es en foncion dempuèi novembre de 2012 .

Nascut oficialament en decembre de 2011 lo COPLOC (pels intimes) es un « organisme de regulacion de la lenga occitana », a per tòca de balhar d'aisinas linguistics codificadas en respectar la diversitat dialectica especifica de cada terrador d'Occitània . Mission tras que mal aisida mas plan utila per nòstra còla diversa de « hòra venguts ».

Locongres.org es l'aisina que mancava sus la telaranha : dictionaris e conjugaires serioses. La rigor scientifica es garantida pel Conselh linguistic qu'a de representants des totes los païses occitans e qu'es presidit per Patrick Sauzet professor a l'universitat Jean Jaures de Tolosa - lo miralh.

Las aisinas prepausadas pel sit son multiplas e en desenvolupament permanent, lo mièl es d'anar visitar lo sit dirèctament, que l'interfàcia foguèt recentament melhorada e es fòrça aisit de trapar d'informacions. Mas vaqui qualques aisinas principalas : Dicod'ÒC (sièis dictionaris amb de dialèctes variats) Verb'ÒC (conjugador), Tap'ÒC e Term'ÒC (toponimia e terminologia) e enfin Bibli'ÒC (bibliografia).

Per los que permenan lors animals tactiles (tauletas e androïdes) Dicod'ÒC e Verb'ÒC son disponibles en logicials especializats. Podètz tanben trapar dins *Aisinas Espleches* de ligams per telecargar "libre office" en occitan .

Una novèla version del sit (locongres 2.0) es disponibla e es vertadièrament agradiva d'utilizar. Apondèron tanben un Basic (lexic elementari de mots comuns entre Lengadocian e Provençal) amai de dos novèls dictionaris (Occitan Francés) e dels dictionaris istorics : « lo tresor dou felibrige » de Frederic Mistral e lo *Dictionnaire du béarnais et du gascon modernes* de Simin Palay (en grafia febusiana). Desvolopèron tanben l'express'ÒC (dictionari d'expressions, locucions e provèrbis) e enfin lo corpus (que permet de trapar l'utilizacion justa d'un mot en lo trapar dins un tèxt classic de literatura occitana per plan comprene son contèxt d'us).

Podèm dire qu'es ja una polida capitada pr'amor que en un an d'existéncia lo sit aculhiguèt mai de 130 000 visitas. S'en legir aquel article vesètz de dècas, lo sit es pas en causa mas pus lèu ieu lo neo-utilizator, lo sit vos ajudarà mas malurosament farà pas lo trabalh a la vòstra plaça.

Olivier Grolleau

Lo credòri de mon vilatge

Doas veis per an nos vam a Sent Gossaud Li fa la devoci per nostre gros betiau. Las filhas los garçons li van de lor cota Li piquar de l'epingas per se far maridar. Deux fois par an nous allons à Saint-Goussaud, y faire la dévotion pour notre gros bétail, Les filles et les garçons y vont de leur côté y piquer des épingles pour se faire marier.

Vene d'un tot pitit vilatge au nòrd de l'Occitània que se 'pela Sent Gossaud. Es situat dins los Monts d'Ambazac, en Creusa, dins Limosin. Vos fau saubre que dins la egliesa de mon vilatge, n'i a un'estatua en bois d'un sent e de son buòu tot picat d'espilha.

Dempuei que sei petita, auve los vielhs e las vielhas que disen '**Te fau anar a Sent Gossaud piquar lo buòu per te far maridar**'. E la majoritat de las jòunas gents anavan li picar (e n'i van enquera...).

Picar un buòu per se maridar... L'ideia es estranja ! Vau l'aidonc vos contar un pauc l'istòria de mon vilatge. Sent Gossaud data de l'epòca gallo-romana. I trobam d'alhors de las roinas d'un temple e d'un teatre. Au VIIe segle, un disciple de l'evesque de Clarmont d'Auvernhha que se pelava Gonsaldus, es devengut bargier e se sarret emb son ermitatge a la cima dau Puech-dau-Joer sus la comuna de Sent Gossaud. A la mòrt de Gonsaldus, devenguèt un sent protector dau bestiau, relevant lo culte celte per parar lo bestiau e las recòltas. Si au debut lo sent era invocat per protejar lo bestiau, pitit a pitit (e benleu perque las jòunas bargieras e los jòunes bargiers se rencontra van davant lo tombeu de Gonsaldus), devenguèt un sent per lo maridatge e la feconditat. Disem qu'una filha que pica un'espilha simpla se maridarà dins l'annada, e en picar un'espilha dobla aura un babisson.

Celina, una Gonsaldièna.

Un uèlh sus...

Auvèrnha

Del 17 al 21 de setembre al Puèi de Velai se tendràn las fèstas del Rei de l'Aucèl. Cada annada, la vila nauta del Puèi bota sas mai bravas colors, las de la Renaissance. Dins la ciutat en jòia, veiretz campaments militars, espectacles, musicians, balètis, mercats, concorses de tir a l'arc.

Dintratz dins l'Istòria ! Mai d'informacions sus aqueste eveniment dins l'article d'Isabela Peatier e sus la pagina www.roideloiseau.com

Miègjorn Pirenèus

Del 20 de setembre al 26 d'octobre se tendrà lo festenal "Occitània" a Tolosa (31). Mai d'informacion sul sit www.festivaloccitania.com
Contacte : ieo31@ieo31.com
Dissabte 13 e Dimenge 14 de setembre a Aurevila (31) se tendrà la desena edicion del festenal "Campestral" en lauraguès. L'entrada es liura e gratuita. Mai d'entresenhas sus la pagina campestral.fr.

Lengadòc Rosselhon

A Besièrs (34), totes los dijòus tre 20 oras a l'ostal de la vida associativa se tenon los talhièrs de danças tradicionalas occitanas. Per mai d'entresenhas, agachar la pagina cameldefuoc.fr. Se pòt tanben contactar l'associacion a l'adreïça coordinacion@cameldefuoc.fr o al 04 67 28 75 36

Al Causa de la Sela (34) del divendres 12 al dissabte 13 de setembre se tendrà lo festenal "lo week end". Mai d'informacions sul sit de l'associacion bouillon cube : www.bouilloncube.fr. Los podètz tanben contactar per corrièr electronic a l'adreïça grange@bouilloncube.fr e al 04 67 71 35 42

A Montpelhièr (34) se dança totes los dijòus tre 21 oras al Balèti. Lo rende-pé es davant lo pavalhon popular.

Sus la pagina web de la television occitana www.octv.fr, entre 18 oras 30 e 22 oras 30 podètz veire los programas en dirècte (documentaris, entrevistas, cinemà...).

Traparetz tanben los reportatges sortits de la seria documentària "en Lemosin" produsida e realisada per l'IEO Lemosin. Per los pichonets se pòt veire o tornar veire los episodis de Cornilh e Bernat e los de Trotet l'ase.

Lo dimècres 8 d'octobre de 19 oras a 20 oras 30 traparetz a Besièrs (34) un café occitan. Aquò serà organizat pel bar-gabarra lo Capharnarhum, ja acostumat al café ciutadan, café espanhòl, Anglès, al café "psycho" o encara al café com'. La nòstra còla serà presenta, es dubèrt a totes ! Las autras datas seràn publicadas sus la pagina del luòc www.capharnarhum.info/.

Per far de ben a las vòstras aurelhas, las frequéncias de Radio Lengadòc son aquí. Montpelhièr, Seta e Ales se podràn brancar sul 95.4 fm, Milhau sul 106.1, Sant Affrica sul 88.5 e Menda sul 91.

Matilda Baccou

Descobèrta

Djé Balèti es un jove grop tolosenc subre-estambordant, ven de sortir (en mars 2014) son primièr opus eponim. Lo triò tolosenc prepausa una musica tras qu'originala en lenga occitana tolosenca plan banhada de nissart, que mescla musica nissarda e caraïbenca. Jeremi jòga d'espina (es un instrument a còrdas amb una basa de cogorda d'origina nissarda), Frederic de batariá e Ciril de bassa en una basa de Ròck (mas ne sabon faire quicòm mai).

Podètz anar veire aquò a Tolosa lo 20 de setembre e a Nissa lo 27.

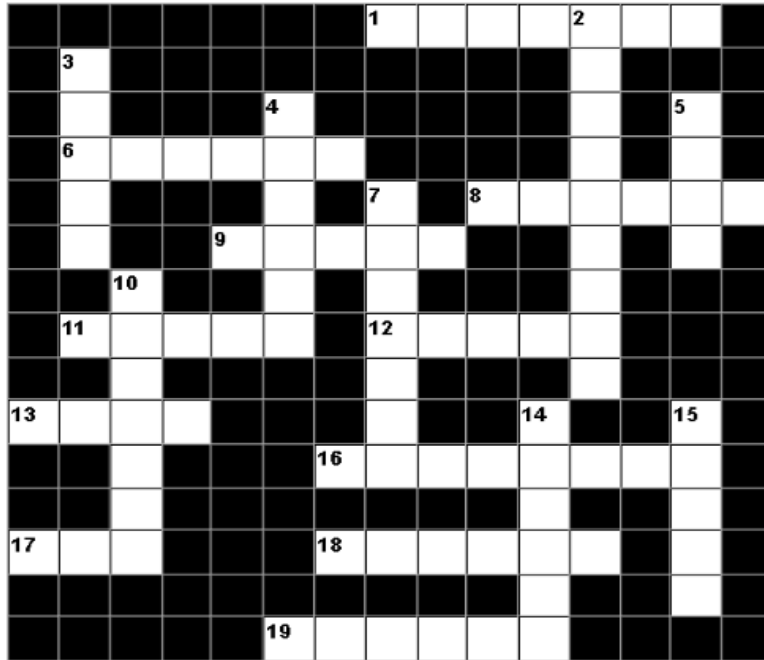
Djé Balèti es grop tot novèl mas a ja sos fans que lor an balhat de rèirenoms : dj balèti o encara Didièr Balèti.

Podètz anar veire lo sit per mai d'informacions <http://www.dje-baleti.com/>

Olivier Grolleau

Mots Crosats

Coneissètz plan los pairins e mairinas de las còlas d'Aprene ? Se que non, pas de laguis! Son tanben de personas fòrça conegudas d'Occitània... Nosautres sèm a soscar per lo nòstre o la nostra...

Orizontalament:

- 1 nom d'ostal de l'acordeonista e cantaire de « Du Bartas » (còla 2012- 2013)
- 6 nom d'ostal d'un òme escriveire, poèta e scenarista que balhèt son nom a un collègi (còla 1995-1996)
- 8 nom d'ostal del cantaire de "Verd e Blu" e "Sorròm Borròm" sortit en 2010 (còla 2007- 2008)
- 9 nom d'ostal d'un òme qu'a contat un fum d'istòrias de drac (còla 1996-1997)
- 11 nom d'ostal d'una contaira d'Auvèrnha (còla 2001- 2002)
- 12 nom d'ostal d'una femna lexicografa e etnobotanista (còla 2009- 2010)
- 13 nom d'ostal del primièr pairin de la còla 1994-1995 e tanben una vila
- 16 grop de musica de Montpelhièr (còla 2014- 2015)
- 17 pichon nom del cantaire de Los de Nadau (còla 2006- 2007)
- 18 pichon nom de la cantaira ariejèsa que canta sovent amb sa filha Martina (còla 2010- 2011)
- 19 un amic de lei jovens (còla 2008- 2009)

Verticalament:

- 2 nom d'ostal d'un escriveire e poèta nascut en Bearn (còla 1998-1999)
- 3 nom d'ostal d'un escriveire e poèta nascut en Provença autor de "Portulan" (còla 1997-1998)
- 4 nom d'ostal d'un lingüista, istòriador de la literatura occitana e escriveire (còla 2000-2001)
- 5 pichon nom d'un dels escriveires d'expression occitana mai famoses de la segonda mitat del sègle XX e militant (son nom d'ostal es tanben una ensalada) (còla 2002- 2003)
- 7 nom d'ostal de l'òme qu'a escrich Verd Paradís (còla 1999-2000)
- 10 nom d'ostal d'una escrivana e contaira aimada dels enfants, autor de "Graneta" (còla 2005- 2006)
- 14 nom d'ostal d'un òme que nos a contat « Quelques nòvas d'endacòm mai » (còla 2004- 2005)
- 15 nom d'ostal del cantaire de "Lo pais que vòl viure", son darrièr disc se sona « Brassens en Oc » (còla 2003- 2004)

Faustina Kopp

Dessenh Marjorana Joly

Hòravenguts, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra
 APRENE. MVA n°116
 General Margueritte -
 34500 Besièrs
 Tel. 04 67 28 75 36
 www.aprene.org
 Responsable de
 publicacion : Patrici
 Baccou
 Cap redactor :
 Marjorana Joly. Mesa en
 pagina : Miren Genet
 Fotografias : la còla

HÒRAVENGUTS

Jornau de la còla deus Calandrins d'Aprène 1 2014/2015 N°2

Una hòra-venhada en occitània !

Veni de Nauta Savòia... Autant dire que la lenga e la cultura occitana èron pas meunas ! Pasmens los drapèus an totes dos una crotz.

Mas son pas los drapèus que fan la cultura !

Rescontrèri la lenga al moment de mon primièr contacte amb Calandreta coma ajuda mairala. L'ai apresada amb los enfants, en immersion. Per ieu es una lenga polida de parlar, agradiva d'ausir e ludica d'aprene (mas pas aisida !) Ai encara de trabalh mas la volontat i es !

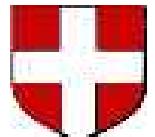
Puèi ai crosat lo camin de la musica occitana : la musica anciana e la d'uèi, los instruments, los diferents grops celèbres... Pendent l'estiu soi anada escotar un grop de ròck occitan e de "hip-hop" occitan ! Una descobèrta !!

Ai recentament fach la coneissença de la dança... Balètis ! De joves e mens joves, dançan de danças tradicionalas, en ronda, dos per dos, amb una gràcia que balha l'enveja d'ensajar (amb lo mot enveja, pichona guinhada a un mainatge de CM2 de la classa de Felip, que passèt 3 setmanas a ensajar de me far dire aqueste mot al luòc de « envis ». L'ai ! Mercè !) L'ambient qu'i trapèri a cada còp èra vertadièrament agradiu (Malgrat de nombroses pes prautits !).

Me pausi la question de saupre se totes an la lenga, se totes son nascuts en occitània. Si que non, cossí an encontrat aquel mond, an totes una relacion amb Calandreta ? (regents, ancians calandrins, parents de calandrins...).

Soi a la debuta e espèri la seguida de la descobèrta d' Occitània amb paciència !

Aurelia Berthelon

Le tambornet qu'es aquò?

Ongan, pendent nòstra formacion, anam descobrir un jòc que se practica subretot dins sud de França e en Itàlia del nòrd. Mas de qu'es aquò le tambornet ?

Le jòc del tambornet es un espòrt collectiu de doas còlhas de cinc jogaires que se sonan les tamborinièrs.

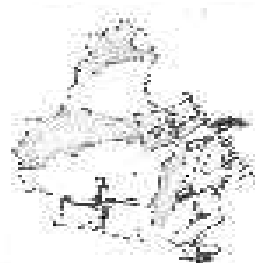
La version mai anciana del jòc data de las annadas 1860 e se practica sus un terren de 80 mètres sus 18. Coma dins le jòc de pauma o de tènnis, les jogaires devon mandar la pelòta dins le camp opausat. O fan gràcias a un tambornet, es a dire un cercle sul qual es tibada una pèl, que servís de raqueta.

Dempuèi las annadas 1980, un jòc de sala se desvolopa tanben a 3 contra 3 e sus un terren mai pichon.

Les punts son comptats coma al tènnis, per jòc : de 15 a 30, e de 30 a 45. La partida es acabada quand una equipa ganha 13 jòcs. Las equipas cambian de costat al cap de 3 jòcs.

Per anar mai luènh <http://ffsport-tambourin.fr/>

Olivier Rieffel

Aisina aisida

Aquesta rubrica qu'a per mira de'vs presentar ua aisina utila peus regents mes pas sonque.

Uèi que'vs vam presentar la cadena de television en lenga occitana Òc tele, qui podem véder suu sit <http://www.octele.com/programas-totes.html>.

Lo 16 de deceme de 2013, aquesta cadena que vedó lo dia. Lo tèxte de lançament que bremba : La creacion d'una cadena de television de plen exercici en lenga occitana es una reivindicacion dempuèi un momentàs, que la difusion de programas audiovisuals es una condicion importanta per assegurar la subrevida e la promocion d'aquesta lenga plan mai que milenari."

Cada dia, ÒC tele que prepausa programas de 6h30 a 10h30 deu ser en direct, qui son tanben disponibles en tornar véder : dessenhhs animats, jornau satiric, documentaris, entrevistas...

ÒC tele qu'ei tanben un catalisaire de l'audiovisual en lenga occitana, faire emergir projèctes, los concretizar, trapar e formar talents de deman, desvolopar una dralha vertadièra de produccion en lenga occitana professionalizada.

ÒC tele qu'existeish gràcia a ua mobilizacion hòrta d'actors qu'i son implicats e un sostien financèr de las collectivitats territoriaus e d'un convencionament deu Conselh Superior de l'Audiovisuau.

Lo Leonèl Buannic, fundador e gerent d'ÒC tele qu'èra ja lo gerent de Brezhoweb e qu'arribè dab l'experiéncia de Brezhoweb.

Miren Genet

La ràdio a l'escòla o l'escòla a la ràdio

L'an passat faguèri de novelari dins la classa de cicle 3 de l'escòla Calandreta Candòla a Montpelhièr, de novembre a julh. Foguèt una fòrça bona experiéncia de trabalh de regent amb una còla educativa que m'ajudèt fòrça e una còla associativa activa.

Una anciana maire d'escolan que trabalha a Ràdio Lengadòc, la Nadeva, me prepausèt de faire de « talhièrs filosofics » amb la classa de cicle 3. Estrambordat per l'idèa, m'endralhèri dins aquel « pantais » (bona idèa en realisacion). Aprèp l'aval de la còla educativa e de la Presidenta de l'escòla, farguèri una convencion entre Candòla e Ràdio Lengadòc. Nadeva veniá cada quinze jorns lo divendres de matin per una ora de talhièr (30 min de preparacion e de presentacion e 30 min de « paraula »). Lo talhièr se fasiá en mièg grop (l'autre grop fasiá de francés) dins la bibliotèca (d'aquel temps i aviá la recreança dels mainatges : la concentracion èra dificila mas l'ambient sonòre tipe « escòla » èra garantít).

A la primièra sesilha los escolans escriguèron de mots (« de causas que se pòdon pas veire e nimai tocar ») sus de tròces de papièr. Aprèp una censura « benvolenta » (la causida dels mots es primordiala per de que es lo mot que va inspirar o non los escolans dins la discutida), los escolans tiravan d'un capèl un mot a cada sesilha. Aquel mot èra lo tema de la discutida del jorn. Los mots los mai corrents foguèron : l'univèrs, lo big bang, l'espaci, l'amor, la cantina, la mòrt, las cachavièlhas, la mòda etc... Lo micro èra al mitan dels escolans assetats sus de cadieras (evidentament causèt de problèmas de bruch, benlèu seriá estat mièlhs de s'assetar pel sòl o sus una carpeta). Ieu animavi la discutida en pausar de questions alentorn del subjècte del jorn (se pòt soscar a un mejan melhor per balhar una reflexion mens orientada per un adulte) e balhavi la paraula a los que levavan lo det. Avèm fach un desenat de sesilhas que **podètz escotar lo dimècres a 14 oras e lo dissabte e lo dimenge en redifusion a 15 oras sus las ondas de Ràdio lengadòc (primièra difusion dimècres 8 d'octobre de 2014).**

Dins l'idèa de faire un article sus aquò ai tornat contactar la Nadeva per saupre un pauc la seguida e l'evolucion del « pantais ». Avèm charrat de l'an passat, de las capitadas e de las dificultats. La mai granda capitada foguèt d'ausir de pichons puslèu considerats coma timids se revelar davant lo micro, mas avèm agut mai d'un problèma tecnic ligat al registrament.

Per la Nadeva es important que sián los enfants que viatjan fins al micro e que viatjan a través del micro. Per ela es mièlhs de trabalhar amb d' escolans de mens de 7 ans perdeque an mens d'autò-censura. Benlèu qu'anar als estudiós seriá estat mièlhs, per que los escolans posquèsson veire la ràdio de l'interior.

Lo talhièr filosofic se perseguís dins d'escòlas publicas jos lo nom de « philo-mot », dins lo collègi Algarèla de Montpelhièr e dins pauc de temps al collègi Leon Còrdas tanben a Montpelhièr.

Vos desiri una bona escota !

Olivier Grolleau

Corrièr electronic o papièr ? Cossí mandar lo jornal ?

Nos sèm pausada la question, quala es la melhora solucion per mandar nòstre jornal ? Serà mai legit s'es mandat en papièr ? Es mai ecologic de lo mandar per corrièr electronic ?

Per la primièra question sabi pas, aquò depend un pauc de cadun e espèri vòstre vejaire ! Mas per la segonda question me soi dich que seriá plan de cavar un pauc...

Un fum d'entrepresas prepausan de mandar las facturas per corrièr electronic per demesir l'impacte ecologic. Uèi, «la produccion de papièr en Euròpa participa a la gestion durabla dels espacis boscats » jos-linha l'associacion «Paper mail» qu'amassa los màgers fabricants d'envolopas en França.

Aquò fa tanben pensar que lo corrièr electronic a pas d'impacte sus l'environament, mas L'ADEME a demostrat qu'es pas verai amb un estudi menada per «BIO Intelligence service» que fa lo calcul de l'emissor al receptor, passant per la fabricacion dels ordinators, lo foncionament dels centres de donadas, l'estocatge numeric e l'energia consumada. Tot es prèns en compte.

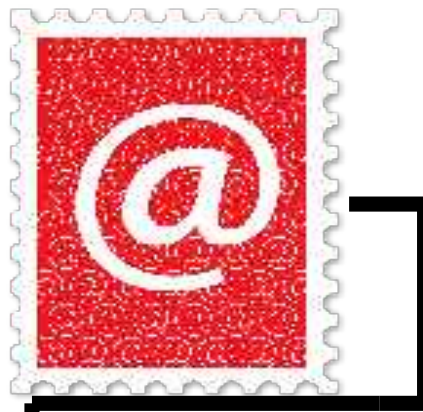
Aquel estudi mòstra que los impactes sus la natura venon per la màger part de l'ordinator (consumacion d'electricitat, produccion e fin de vida dels compausants electronics) e de l'estocatge de las donadas suls servidors. L'estampatge eventual del corrièr electronic compta fòrça tanben.

Totjorn segon aquel estudi, mandar un corrièr electronic de 1 Mo a 1 persona representa la consumacion de 25Wh, siá 25 minutas d'utilizacion d'una ampola de 60W ! Es tanben la consumacion de 6g de petròli e l'emission de 20g de CO2. Per 20 corrièrs electronics per jorn, fa per una annada coma 1 000 km en veitura per las emissions de CO2 !

Es pas vertadièrament possible de comparar los impactes sus l'environament d'aquelas doas formas de mandadís, mas las doas autras causas que son importantas dins lo desvolopament durabla, l'economia e lo social, son mai en favor del papièr. Lo corrièr postal crèa mai d'activitats economicas, d'emplecs e de ligam social que lo corrièr electronic. E per un fum de mond, dobrir una letra es totjorn un plaser... e per vosautres ?

Sorga: ADEME / BIO intelligence service «Analyse comparée des impacts environnementaux de la communication par voie électronique» - julh 2011

Faustina Kopp

La ràdio escolara

L'autre jorn ausiguèri una emision radiofonica que parlava de la ràdio escolara.

La ràdio escolara es una aisina pedagogica creada a la debuta del sègle XX e que foncionèt duscas a las annadas 1980.

La tòca d'aquela ràdio èra d'èsser «una aisina d'informacion e de comunicacion al servici de la mestresa de la lenga e de la ciutadanetat».

M'a donat enveja de far un parallèl entre la ràdio escolara e lo jornal, institucion plan practicada dins nòstras escòlas Calandretas.

Coma pel jornal, per far de ràdio cal escriure de tèxtes amb un contengut que deu èsser ric. Es tanben un trabalh collectiu ont cadun a un mestier : regia, conductor d'emission,...

Per contra la ràdio permet de far viure la lenga oral. Es un trabalh d'expression oral perquè a la ràdio totes los gèstes son suprimits, cal trapar los mots justes, tornar lançar l'atencion per tènèr despertat l'auditor.

La ràdio favorisa la presa de paraula e tanben l'esperit critic de mercé al comitat ràdio.

La ràdio escolara es estada creada a finalitat pedagogica. Pòt èsser a l'encòp de còrses registrats, o una lectura de pèça de teatre... Es tanben una aisina per far de comptes renduts de sortidas, de projèctes, de rescontres,...

Enfin la ràdio pòt èsser una aisina de comunicacion per Calandreta e tanben mai generalament per la lenga.

La ràdio es un mejan de memòria.

La ràdio escolara pòt tornar trapar son actualitat de mercé internet que la tòrna mai accessible. Avèm pas mai besonh d'èsser totes al meteiss endreit, a la meteissa ora brancats sus las ondas.

Se volètz trapar d'enregistraments, lo mond del CNDP son a los numerizar e son disponibles sus lor sit.

Marjorana Joly

Fogassa Avaironesa

Aquela còca se manja a mantunas ocasions : fèsta del vilatge, maridatge, epifania, carnaval, acampada associativa. A costat d'en çò de mos parents i a un vilatge que se sona Najac, es un luòc ont onoram la fogassa. Pendent la fèsta del vilatge del mes d'agost passejam una fogassa giganta.

Los ingredients :

500 g de farina,
100 g de sucre,
30 g de levadura del fornier,
3 uòus e mai un jaune d'uòu per la daurada,
2 o 3 culhierat a sopa de flor d'irangièr,
100 g de burre,
1 gòt de lach,
1 manieirada de sal.

Aprestatge :

La velha dins un gòt de lach tebés esbocinar la levadura e la faire fondre.
Dins un ensaladièr mesclar la farina, lo sucre e la sal.
Ajustar pauc a pauc la levadura diluida, la flor d'irangièr, lo burre fondut puèi los uòus.
Plan prestir l'ensemble, formar una bola e la metre dins un ensaladièr, netejat e farinat.
Daissar levar cubèrt jós un linge.
Lo meteís jorn, tornar trabalhar delicatament la pasta e la dispausar en forma d'una corona sus una placa del forn amb de papièr sulfurizat e onchat d'òli.
Enluser la fogassa del jaune d'uòu ambe un pincèl.
Metre a còire dins lo forn pendent 40 minutas en susvelhant.

Per plan capitair la fogassa :

Un bon pastatge e puèi una bona levada de la pasta. Li cal daissar lo temps de « créisser » en foncion de la temperatura.
Bon apètis

Onorina Loupias

Azalaïs de Porcairagas, la trobairitz

Dau temps de nòstra darriera pausa a Besiers, visiterem la catedrala e troberem una placa comemorativa daus trobadors de la ciutat.

Ere estonada per lo prumier nom, Alazaïs de Porcairagas, un nom de femna. Einnocentament, per me, un trobador era forçadament un òme. Me foliá verificar !

Nascuda en 1110 a Portiranhàs rasi Besièrs e mòrta lo 28 de feurier de 1155, Azalaïs es considerada coma la prumiera trobairitz coneguda.

L'istòria nos a transmes nonmas un chant d'ela e sabem pas grand chausa de sa vita. Era d'un mitan sociu privilegiat qu'era la mia de Gui Guerrejat, lo frair dau Visconte de Montpelhier.

Dempuei qui, ren d'extraordinari. Voliá saubre si Azalaïs era un' excepcion o si lo monde daus trobadors era vertadierament dubert a las femnas.

Au segle XII, lo nuveu moviment poetique daus trobadors apareguet dins lo sud de França per cantar la fin'amor, la jòia et lo jòunes. Era subretot un moviment d'òmes mas una vintena de femnas participeren en aqueu moviment : las trobairitz.

Aquelas femnas eran d'un mitan sociu privilegiat, çò que fai qu'avián la chança d'escriure a un moment ente la femna era desvalorizada. Mas atencion, mesme si la femna occitana beneficiava d'un acces a l'educacion, èsser trobaritz era pas un simbòle d'una condicion feminina exemplaria mas era degut a un acces a l'escritura.

Nos fau pas obludar que lo pitit nombre de las peças que nos son vengudas fai rebat dau fach que i aviá un feble nombre de femnas qu'escriví a aquesta epòca.

Celina Meunier

Lo castanhièr

Se passejar a aquela sason es fòrça agradiu : tornam a l'ostal amb la saca plena de campairòls, de pomas, de peras e de castanhas. Aquesta setmana, m'agradariá de parlar del castanhièr, l'arbre a pan coma lo sonan dins Cevenas.

Trapi aqueste arbre nòble per l'energia que sas fruchas balhan e per la qualitat de son boes. Aquel, especialament utilizat per fabricar las barricas de vin, a la granda qualitat d'èsser quasi imputrecible. Fa un brave temps que las carpentas e lo parquet son fachs de fusta de castanhièr e sa color cauda servís per la realisacion d'un molon de mòbles.

Trapam lo castanhièr mai que mai sus las tèrras alcalinas e acidas.

Los arbres plantats per l'exploitacion de la fusta son mai que mai salvatges, alara que los plantats per sas castanhas, eles, son empeutats. Aquela seleccion permet d'aver de fruchas mai gròssas, mas l'intervencion umana entraïna tanben un apauriment genetic que rend l'espècia mai flaca.

Alavetz, mantunas malautiás tòcan lo castanhièr, coma lo cynips (un pichòt insècte que pond dins los grelhs e que fa cabussar la produccion). Aqueste arbre es tanben subjècte a la malautiá de la tinta qu'es una mena de campairòl que tua l'arbre en rosigar sas rasigas e sa pèl. L'ulcèra de la pèl del castanhièr enfin, es una malautiá qu'auriá poscut far desaparéisser las castanhariás de Cevenas dins las annadas 50-60.

Per ne conéisser mai sus aquel arbre plen d'istòria, lo musèu de la castanha de « Joyeuse » en Ardecha pòt èsser una bona desvirada per las dimenjadadas d'octobre...

Matilda Baccou

Hòravenguts, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra

APRENE. MVA n°116 General Margueritte – 34500 Besièrs

Tel. 04 67 28 75 36

www.aprene.org

Responsable de publicacion : Patrici Baccou

Cap redactor : Marjorana Joly

Mesa en pagina : Miren Genet e la còla

HÒRAVENGUTS

Jornau de la còla deus Calandrians d'Aprène 1 2014/2015 N°3

Onte es passada la charta europèa de las lengas regionalas ?

«Ieu president... n'en farai de causas» e n'i en aviá un tropèl de causas que voliá faire lo president de França, talemant que s'es aganit davans de començar!

Entremèi de totas las promessas i aviá: la ratificacion de la charta europèa de las lengas regionalas!!

Aquesta Charta a estada signada en 1999, a fach 15 ans (Per una filha aquo fai joineta mès per una charta que comença de n'en faire!). Mès bon... Costa pas rès de signar es a dire «perqué pas» mès pas mai (l'infèrn es pavat de bonas intencions!), après chal la ratifiar! Tre que la charta serà ratifiada, lo país aurà una obligacion juridica d'aplicar la convencion.

Per la ratifiar aquò's pas de bon faire! Chal lo vejaire favorable dels deputats puèi faire votar lo text als senators (vist l'age mejan de tot aquel monde chal pas bolegar trop vist las causas!) e quand tot aquo serà fach... demorarà un problèma e pas un petiòt problèma: amb nòstra constitucion, la charta serià ratifiada «anticonstitucionalament!» (aqueste mot es lo premièr cop dempuei que lo conneisse qu'ai l'occasion de l'utilizar!!).

L'article dos de la constitucion francesa dise que «la langue de la République est le Français» e qu'i a pas de reconneissença de las lengas regionalas.

Adonc... chal començar per cambiar la constitucion!

Es verai que benleu per los governaments es un pauc dificil d'explicar que lo problèma lo mai important en França anueit es pas lo chaumatge, la santat, lo desreglament climatic mès las lengas regionalas! Benleu tanben que son tròp ocupats a reglar los problèmas existencials de lors mestressas... o de trobar de bons avocats!

Per achabar, sabé pas quau passa son temps a explicar als ministres qu'aquò's aquò aquesta charta per çò que pense qu'a pas achabat de lo faire que chal torna començar amb de novèls ministres! Aurélie Philippetti e Vincent Peillon èran favorables mès qu' m'estonariá que saguèsson partits en daissar un «*post it*» sobre lo bureu: «chal pas embledar de ratifiar la charte...»! *Post it* per Fleur Pellerin e Najat Vallaud-Belkacem! L'una es nascuda en Corèa e l'autra al Marroc... benleu son sensibilizadas a l'identitat culturala minoritaria... benleu pas!

Cossi que siá ai legit dins un editorial d'Aquò d'Aqui, « Terra incognita pour les langues régionales » que... cercas que cercaràs, la charta s'es perduda sobre lo chamin entre l'assemblada nacionala e lo senat!

È cric e crac, l'istòria es achabada... per lo moment!

Isabèl Péatier

Au país daus dreits de l'òme

Lo dijuòus 20 de novembre era la jornada daus dreits de l'enfant. Es la data anniversaria de la signatura de la Convencion Internacionala daus dreits de l'enfant. Questa convencion, que compta 54 articles, afirma qu'un dròlle es pas solament de protejar mas qu'a tanben lo dreit a l'educacion, a la securitat, aus soenhs medicaus, de s'amusar, d'aprene e de s'exprimar.

Foguet ratifiada en 1989 per 191 país sus 193. Los Estats-Units e la Somalia an refusat de s'engatjar. Dau mens, es çò que trobaretz si avetz la curiositat de cerchar un pauc. Veiretz que si la situacion a desjà plan evoluat, demòra enquera un fun de chausas de far. Trobaretz tanben que França pòt far mièls enquera que los dròlles son pustòt ben traitats. Seretz benleu fier de vos dire que vivètz dins un estat juste. Mas, la veritat, es que França faguet reserva sus l'article 30 au moment de la signatura...

Queste article ditz « Dins los Estats ente existan de las minoritats etnicas, religiosas o lingüisticas o de las personas d'origina autoctòna, un dròlle autoctòn o qu'aparten a una d'aquelas minoritats, pòt pas èsser privat dau dreit d'aver sa vita culturala pròpra, de professar e de practicar sa quita religion o d'emploiar sa lenga pròpra en comun coma los autres membres de son grope » e es pas compatible emb l'article 2 de la Constitucion de la Republica francesa.

Pertant, dempuei 25 ans, França se carra d'aver signats los dreits de l'enfant, tots los ans fai tot plen de bruch per nos rapelar qu'es lo país daus dreits de l'òme e de l'enfant...

Es decevent de veire que França vòu pas chanjar sa Constitucion e laidonc signar l'integralitat de la Convencion daus dreits de l'enfant. Mas es vertadierment cagant de veire que nòstres dirijants se mocan de nosautres un còp de mai...

Fau arestar questa publicitat d'Estat mensongiera.

Celina Meunier

MI COZ' KREOL E AOU ? (parli creòl e vosautres?)

L'an passat èri a l'isla de la Reünion. I visquèri un an, dins un pichon vilatge : Bourg-Murat. Es lo darrièr vilatge sus la rota del volcan de la Fornasa, a 1600m d'altitud.

Lo creòl es fòrça parlat sus l'isla e amb d'accents diferents entre los « bas » e los « nauts » de l'isla. Sonam los « nauts » totas las regions en altitud de l'isla : lo volcan e los circs. Los nauts son mai reculats que los bas, fòrças urbans. D'unes endreits son accessibles sonque a pè (coma lo circ de Mafate e lo de Gran bacin). Alara es segur que lo creòl i es lenga correnta.

A Bourg-Murat tanben se parla sonque creòl. Lèu o comprenquèri quora èra parlat d'a passèt mas per contre los creòls an la costuma de parlar lèu-lèu e de « minjar los mots » e es aquí que se complica... trapèri aquela lenga fòrça cantanta e un pauc familiara.

L'an passat botèron lo primièr panèl senhaletic de l'isla en creòl, Saint denis : SINDNI .

Al nivèl de l'ensenhament de la lenga, l'acadèmia de la Reünion botèt en plaça un plan per favorisar l'ensenhament del creòl dins lo primièr e lo segon gras, lo desvolopament de classas mairalas bilingüas e encoratja los ensenhaires a s'apiejar sus la lenga e la cultura creòla.

Cabaret Pat' jaune es un grop de musica de Bourg-Murat, la cançon « l'endormi » es estracha del polit album pels mainatges : Ticoulitintin.

Marjolaine Joly

L'ENDORMI

L'endormit

Ti pas devant, ti pas derrièr
Un pas davant, un pas darrièr
Ti marche douc'ment comme mon grand- mère (bis)
Caminas lentament coma ma mameta
Ti pas devant, ti pas derrièr
Un pas davant, un pas darrièr
Ti roule ton zieu comme galet la mer (bis)
Redòlas ton uèlh coma un còdol de mar
Ti pas devant, ti pas derrièr
Un pas davant, un pas darrièr
Ton lang' lé comme un lang' belle-mère
Ta lenga es coma una lenga de mairastra
Pou gobe la mouche i vole en l'air (bis)
Per trapar las moscas que vòlan

Ti cachette dan' feuilles ek' ton robe vert
T'amagas dins las fuèlhas amb ta rauba verda
Ti pas devant, ti pas derrièr
Un pas davant, un pas darrièr
Ti marche douc'ment comme mon grand- mère (bis)
Caminas lentament coma ma mameta
Ti pas devant, ti pas derrièr
Un pas davant, un pas darrièr
Ti roule ton zieu comme galet la mer (bis)
Redòlas ton uèlh coma un còdol de mar
Ti pas devant, ti pas derrièr...
Un pas davant, un pas darrièr

Educacion a l'economia d'aiga au casau

Uèi lo dia, que'm sembla important de sensibilizar los mainats a la resorça d'aiga en quantitat e en qualitat, cap a ua gestion economa de l'aiga. Entà d'aquò, que'vs prepausi mantuns apèrs que permeteishen d'i tribalhar. Que podem har realizar dispositius aisits que mian a ua mestresa de la consumacion d'aiga.

Per exemple, pendent los tribalhs au casau, las consumacions d'aiga que poden estar enregistradas (quantas arrosatges cada dia ? Cada setmana ? Quin arrosatge sus quin tipe de plantas ? A quina ora de la jornada ?) dab observacions cortas notadas, entre aute, quin resultat sus las plantacions. Qu'ei plan d'aver tribalhat suu cycle de l'aiga e aver sensibilizat los mainats a l'economia de las resorças. Qu'existeishen tanben dispositius e apèrs : ua colona d'aiga, un canèth gota a gota, o enquèra botelhas enterradas, tot aquò que permeteishen d'utilizar l'aiga de ploja.

Que podem tanben pensar a la cultura dab palhatge, on avèm mensh besonh d'arrosar, un còp cada setmana. Atau, la terra qu'ei emparada contra l'evaporacion, las temperaturas excessius e dessecantas e contra l'erosion debuda a las pluèjas. Lo palhatge qu'amuisha tanben que la terra e ei viu e que la vita e deu i estar emparada en tota sason.

Tot aquero me he pensar a la familha de Rémi Fraisse, e tanben aus qui dromen adara en preson per voler defendre la natura.

Desiri bon coratge a los que lutan a Sivens.

Miren GENET

Passejada al « Mas Rolland »

En octobre, dins l'encastre del projècte «Racines», la còla dels Aprene1 anèt visitar la bòria « Le Mas Rolland ».

L'activitat principala es l'elevatge de cabras per far de fromatge.

Lo tropèl es compausat de 83 cabras e 2 bocs (son de puras alpinas). Per cada bèstia l'identificacion es obligatòria (quitament per de particulars) siá per tatoatge siá per puça.

Se passejan sus 110 ectaras de prats, de bosquets delimitats amb de cloturas (ne cal tornar faire cada 3-4 jorns). Son gardadas per 3 chins, 2 per las menar, 1 per las susvelhar e las protegir. Quora l'èrba es tròp seca, cal menar las cabras dins una forèst per manjar de fuèlhas.

Trabalhan sul cicle natural de las bèstias : fan de fromatge del mes de març al mes d'octobre e cabridan en març (160 cabras naisson cada annada, 15 son gardadas e demòran pròches de la bòria pendent una annada).

Lo mólzer se fa dos còps per jorn, siá amb l'ajuda de la maquina quora far fòrça caud (6 per 6), siá a la man (a dos, en una ora molzon 40 cabras). Pendent Lo mólzer, manjan de granas que lor balhan de l'energia e las ajudan a demorar calmas. Lo lach sortís a 38° e es refrejat fins a 20° abans de començar la transformacion.

Cada cabra pòt aver 700 litres de lach per annada (cal 10 litres per 23 fromatges). La composicion del lach e son gost depend de çò qu'an manjat !

Aurèlia Berthelon

Una setmana a Naucèla.

Dins le quadre de l'afortiment de lenga, les calandrins, les Aprene2 e les PEE nos rescontrèrem a Naucèla del 20 al 24 d'octobre per faire un bilanç del nivèl de lenga de cadun e mai per descobrir un autor del parçan roergat le Joan Bodon. Aquel autor que nasquèt a Crespinh en 1920, foguèt un escrivan màger de la literatura occitana del sègle XX. Trabalhèrem a l'entorn del conte amb le Jiròni Vialaret, descobriguèrem les contes a través l'òbra de Bodon, nos faguèt una formacioneta sus le biais d'escrivre un conte. Aguèrem l'escasença de contar un conte fargat, pendent una velhada, exercici pro besuquet perque l'important es mai le conte que non pas le contaire, deviam balhar imatges concretas mas pas tròp de detalhs e ensajar de generar d'emocions. A Crespinh demòra encara l'ostal de familha de Bodon, ara es un musèu e un centre cultural dempuèi 2010 ont se debanan manifestacions. Per acabar aquela setmana plan rica, faguèrem una passejada suls passes de Bodon a l'entorn de la valada del Viaur amb l'Esteveneta Douziech. Ensagèrem de trobar la dintrada de la cauma del Drac per anar dins le reialme de dejós la Terra, mas le Drac le volguèt pas. Seguiguèrem le Viaur pels camins serpentós jos una vegetacion de castanhièrs, d'avelanièrs, de falguièras, d'avets...passejada jos un bèl solelh roergat, per una polida jornada de tardor. Aquí se compren plan, al través una tan granda beutat dels païsatges e amb las sentors del sotabòsc d'ont ven l'inspiracion de Bodon. Vòli mercejar le Jiròni e l'Esteveneta per las animacions de qualitat. Vos convidi se coneissètz pas le Roèrgue e Bodon d'i anar passar un momenton. Seretz pas decebuts. Pensi que pòt èsser un polit luòc per un classa verda tanben. E crac e cric, e cric e crac es aici que mon article s'acaba.

Olivièr RIEFFEL

Naucèla off

Vertat que l'estagi a Naucèla nos aprenguèt un fum de causas sul conte e sus la lenga. Vertat que nos agradèt fòrça d'escotar l'istòria de cadun, lo ser a la velhada. Vertat que nos faguèt de ben de se passejar pel Viaur, un polit divendres de davalada. Mas m'agradariá de vos contar d'autres causas, de pichonas causas, çò que doblidarai pas de Naucèla.

L'ostal familial rural d'en primièr, los locals collectius, e los lièches superpausats que me balhèron la meteissa impression que las classas verdas quand èri pichona. Los repaisses, pas famoses, servits per de dònas plan gentas, que se fasián un plaser d'ajudar e d'ausir parlar la lenga. Lo bruch de la traucadoira a percussion, qu'a pas res de musical. Lo balon de rugbi que se convidava a cada pauseta, las partidas de tambornet, los "footings", e lo plaser de se bolegar aprèp las oras passadas sus la cadiera. L'acordeon d'Alan, lo tambornet d'Olivièr, las borreias de Pèire . La descobèrta de las danças que s'encadenavan per una serada. E lo cant tanben, lo cant sustot, que balhèt de vam a la setmana, e que nos sarrèt dels autres estagiaris que coneissiam pauc. Lo resson de « Passat deman ieu me maridi » e « Marion, ton puiselatge » que nos agradèt d'ausir o de cantar, dabans lo pati, aprèp dinar. La descobèrta de « La devise republicana », cantada e mantuns còps escricha per Emilia de menerbes e enfin, la vista dempuèi las cambras, sul polit vilatge, sul polit Roèrgue, que nos fasiá plan comprene que òc, erem endacòm mai.

Matilda BACCOU

Lo calendèr de l'Avent en forma de cornet.

Dins aquel calendèr de l'Avent los presents e las lecariás son plaçats dins de cornets numerotats de 1 fins a 24.

Los cornets de papièr decorats son aisit a realizar, quitament pels mai pichons.

Forniduras :

De papièr a dessenh roge,
De papièr a dessenh blanc,
De cisèls,
Un marcador blanc,
De cordilh de color,
De servietas de papièr roge,
De bonbons o de presents
o de pichòts imatges,
Una perforadoira,
Una règla,
Una acrancaira.

Realizacion :

Segon l'atge de vòstre enfant caldrà :

- Retallar de rectangles de 19cm x 17cm dins lo papièr a dessenh blanc.
- Retallar de còrs de totas las talhas e de totas las formas dins lo papièr a dessenh roge.
- Numerotar los còrs mai bèls de 1 fins a 24 (jorns del calendèr de l'Avent).
- Rotlar los rectangles en cornet e los acrançar per los faire ténér.
- Decorar los cornets amb de còrs.
- Faire dos traucs sus la punta del cornet.
- Enfilar totes los cornets sus la ficèla.
- Introduire una servieta de papièr dins lo cornet e i metre dedins de joguinas o de bonbons.
- Puèi, pegar los còrs numerotats sus cada cornet.

Onorina LOUPIAS

Massilia Sound System

Un album nòu

Per sos 30 ans, Massilia sortiguèt, lo 21 d'octobre passat, lor album novèl sonat originalament « Massilia » amb una virada de 17 datas oficialas en 3 meses. De Catalonha a Perpignan e Manresa, fins a Montpelhièr lo 11 decembre que ven, en passant pel País Basc, Lemosin, Itàlia, Avairon, MSS far una virada de davalada coma s'avián 30 ans. « Massilia » es un album, que coma se pòt supausar, charra de la vila mai que mai. Los tres MC's : Gari, Jali e Tatou cantan sus totes las cançons dins lor « flo » respectiu sens sortir de çò que sabon faire e plan faire. Es un album que tòrna a de sonoritats de reggae digital a l'anciana, marca de fabrica del grop, colorat de sonoritat de las musicas comercialas actualas. Fin finala representa plan la dinamica massiliésca, vist que sus de riddim ancians modernizats, lo Massilia plan enrasigat dins son reggae trantalha pas d'utilizar los sons mai modèrns del moment. D'unes li reprocharàn una manca d'originalitat, un son un pauc tròp comercial marca d'una realitat de totes : « cal plan manjar » e cal pas oblidar que l'objectiu d'un grop d'intermitents es de vendre (albums e concèrts). Es donc dificil de lor reprochar lor comercialitat. Aquel òpus farà pantaissar totes los afogats del Massilia.

Un libre gigant

En parallèla a aquela sortida d'album, sortís lo libre de Camille Martel consacrat a la carrièra del Massilia « La façon de Marseille ». Una òbra publicada a las edicions « Le mot et le reste » per aquela dintrada 2014. L'estil del Martel que se poria qualificar d'escritura istorico-realista nos conta la genèsi, los tremols e lo vam de Massilia dins sa complexitat, son umilitat e sa vivacitat. Aquel libre es fin finala un manifest pel sound system. De legir.

Olivier Grolleau

Qu'es aquò ? Lo Kamishibai

Dins la primièra quinzena d'octobre, los prèmis del concors seràn mandats a los qu'an participat al concors organizat pel CIRDÒC : «sabi dire una istòria en occitan amb un kamishibai».

Aviái enveja de ne parlar, per felicitar los qu'an participat (qu'es un concors qu'a demandat un pauc d'energia) e per lo far descobrir a los que coneisson pas encara.

Lo kamishibai que vòl dire « teatre de papièr », es una tecnica de narracion japonesa.

Per ieu, es entre l'album e lo dessenh animat e pòt ténér l'atencion de vint e uèit enfants de mens de sièis ans pendent mai de dètz minutas!

Es compausat de plancas cartonadas que cantan una istòria, lo public vei sonque l'illustracion en format bèl e lo contaire vei al versò l'illustracion en pichòt e lo tèxt.

Lo kamishibai se pòt contar suls genolhs mas tanben dins un pichòt teatre de fusta que se sona lo butai o «castelet».

Lo CIRDÒC n'a co-editat dètz amb las edicions per joinesa Lirabella. Las istòrias parlan d'animals o son a l'entorn de la natura e son totes de contar !

Faustina KOPP

Hòravenguts, jornal a gratis,
d'escampar pas en carrièra
APRENE. MVA

n°116 Général Margueritte
34500 Besièrs

Tel. 04 67 28 75 36

www.aprene.org

Responsable de publicacion :

Patrici Baccou

Cap redactor :

Isabèla Péatier

Mesa en pagina :

Celina Meunier e la còla

HORAVENGUTS

Jornau de la còla deus Calandrins d'Aprène 1 2014/2015 N°4

La còla e sas cabras

Al darrièr estagi a Besièrs foguèrem convidats en çò de Patrick Divaret per contunhar nòstre projècte «cabra».

Aprèp aver partejat una bona grasilhada, Patrick nos presentèt los diferents talhièrs : fusta, tèrra, cera, fèrre, siporex, gèis, brancas e los diferents metòdes : brasadura, escultura, modelatge, assemblatge,...

Los talhièrs èran tan plan aprestats per Patrick, qu'aviam pas que de se metre al trabalh : cadun aviá son pichon nom sus sa taula amb lo material e las aisinas prestes. En mai Patrick aviá preparat de cabras dins cada material per nos mostrar una dralha possibla de far e aviá convidat «Mac Gyver», Jean-Noël, un amic seu per nos ajudar.

Aquela organizacion nos mostrèt l'importància de la preparacion d'una sesilha pels mainatges. A la vista del trabalh prealable del Patrick nos sentiguèrem plan implicats dins lo projècte e nos balhèt l'enveja de plan far.

Nos sèm sentits a la plaça dels mainatges : descobèrta, excitacion, frustracion, plaser,... e los problèmas que podèm encontrar quora passam de la conceptualisacion a la realisacion.

Demorèrem clinhats sus nòstre òbra fins a la nuèit tombada. E esperam amb impaciéncia la seguida del projècte.

Aurèlia BERTHELON e Marjorana JOLY

Solidaritat amb los migrants

Aqueste dissabte 20 de decembre a la CIMADE de Besièrs (associacion de solidaritat activa amb los migrants, los refugiats e los demandaires d'asili) se debanarà un debat seguit d'un Balèti amb las estelas creissentas del balèti montpelhierenc. Aquel eveniment es co-organizat pel Medòc de Montpelhièr (Associacion estudianta clapasenca que s'es balhat per tòca, entre autras, de trabalhar en occitan sus de subjèctes e de problematicas ligadas a la lenga) e la CIMADE de Besièrs. L'objectiu d'aquel rescontre es de dubrir un debat un chic tabò: los ligams actuals e istorics, reals e fantasmats entre l'extrèma drecha e los moviments politics endralhats dins de questionaments a l'entorn de las lengas e las culturas d'Òc.

La montada de l'extrèma drecha politica e de sas idèas amb l'ajuda de sos aliats declarats (elegits besierencs) e amagats (medias vendeires de sentiments d'inseguretats e poders politics corromputs en cerca d'un segond buf politic dins las tèsis racistas estigmatizantas tornamai de mòda dempuèi la campanha presidenciala de 2002) buta lo Med òc a prepausar de debatre amb totes los que son interessats o pertocats per la problematica de la solidaritat amb los migrants.

Dins aquel temps de recuperacion politica de la cultura d'òc per de movença d'extrèma drecha, cossí marcar la cultura d'òc dins un enrasigament solidari amb los pòbles migrants del monde ?

Lo Med òc e la CIMADE convidan totes los que son interessats a venir charrar a l'entorn d'una taula redonda per acabar en dançant sus la musica estrambordanta de Fai deli, Lei tanturlas e d'autres talentoses convidats especials.

Olivier GROLLEAU

La nòstra batejada

Per un polit diluns de decembre, la nòstra còla foguèt batejada, coma lo vòl la tradicion, al Cirdòc de Besièrs.

Foguèt a l'unanimitat que causiguèrem en octobre passat de demandar a *la Mal Cofada* d'èsser nòstras mairinas.

Tre que la causida foguèt facha, las cançons de *la Mal Cofada* devenguèron d'imnes. Elas, sens aver balhat lor responsa, èran ja nòstras mairinas.

Urosament, an dich de òc ! e de quina maniera...

Vos anam contar la nòstra serada. Un pauc estressats, avèm reçauput las nòstras mairinas e avèm perseguit per un momenton de discutida e d'intercambi. Aprenguèrem la rason de lor nom. Nos diguèron tanben lors pichons secrets per aprene pel primièr còp una cançon e per s'escaufar la votz. Lor balhèrem lors presents golards e a lor torn nos convidèron a lor concèrt del dijòus 18 de decembre a Gin hac. Èra ja l'ora dels filmòts e dels discorses. Lo moment nos pareissèt un pauc long, tant èrem preissats de far la nòstra demanda ! Es dins los escaliers que nos trapèrem, totes sarrats, la bola al ventre, per se presentar dins la primièra cançon. Lo public èra a rire, e es amb la votz plan desligada que cantèrem *La Demanda Oficiala*. Lors braces cargats de flors, las cinc femnas montèron a lor torn e nos faguèron la suspresa de cantar lor responsa. Una cançon plan ritmada que nos daissèt totes esmauguts.

La seguida de la serada foguèt fòrça doça, plan accelerada per lo vin, la bona noiritura e los cants que cantèrem totes amassa.

Volèm mercejar lo Cirdòc de nos aver aculhit e per lors presents ; lo CFPO ; la còla d'Aprène pel filmòt e l'organizacion ; los paissèls que nos encoratjan dins la descobèrta del mestièr de regent ; Julie, nòstra perruquièra, que nos a plan 'mal cofats' e plan segur *la Mal Cofada*.

Ara que n'avèm lo drech, nos anam pas far pregar per signar :

Matilda BACCOU e Celina MEUNIER de la Còla de la Mal Cofada

La demanda oficiala

sus l'aire de 'La devise republicana'

Al temps d'en primièr quand la còla d'Aprène cercava un pairin per li balhar son nom
Sosquèrem pas longtemps abans de comprendre
que de segur serián de musicians

Entre mar e montanha per tota occitania
Cinc femnas espelidas cantavan en armonia
Lors cants devenguts imnes, repics de nòstra vida
foguèron la causida a l'unanimitat

Ara es vengut lo temps, se tenèm totis dètz
D'una meteissa votz vos venèm demandar
Miriam, Elena, Maria, Laeticia, e Carina
Se volètz plan, èsser nòstras mairinas

Batejats que caminaràn

sus l'aire de 'Papeta calhau'

I aviá de Calandrins
Que venián a Aprène
Batejats que caminaràn

I aviá la Isabela
Qu'aviá vist la loveta
Batejats que caminaràn

I aviá la Onorina
Un tresaur dins lo ventre
Batejats que caminaràn

I aviá la Matilda
Un pauc coma a l'ostal
Batejats que caminaràn

I aviá la Faustina
Sus sa gabarra de ròm
Batejats que caminaràn

I aviá la Aurelia
Sentissiá la frigola
Batejats que caminaràn

I aviá la Marjorana
Assasonava la cola
Batejats que caminaràn

I aviá los Oliviers
Lo pelat e lo barbut
Batejats que caminaràn

I aviá la Celina
Amb son baston del Drac
Batejats que caminaràn

I aviá la Miren
La mei hòravenguda
Batejats que caminaràn

Vaqui la còla tota
Dins un polit ramball
Batejats que caminaràn

Se metèron a dançar
Al mitan del Cird'Òc
Batejats que caminaràn

A l'an 1337... a Castelnòu d'Arri, s'apelava "Estofat" ara se sona Caçolet!

Una legenda conta que l'origina del caçolet remonta a la Guèrra de Cent ans : quand les Anglèses faguèron le sèti de la vila. Les païsans de Castelnòu d'Arri avián pas que qualques mongetas e un pauc de salsissa per manjar e aguèron l'idèa de getar aquela noiridura dins un plat de tèrra còita. Aprèp un bèl repaís plan asagat les estajants se roncèron suls anglèses per les caçar. L'armada anglesa presa de panica levèt le sèti e segond la legenda s'arrestèt que sus las ribas de la Mancha.

Devi portar aquí precisions; quand parlam de mongeta al sègle XIV devèm parlar de fava, las mongetas faguèron lor aparicion al sègle XVI dins la region amb Catarina de Medicis alavetz comtessa del Lauraguès, le Sud deven quitament un endreit ont se cultivava las monjas.

Le caçolet al sègle XVII s'apela encara "estofat", pren al sègle XVIII le nom de caçolet, nom del plat ont confit : la caçola (fargada en tèrra dins le vilatjòt d'Issel situat a 8 Kms de Castelnòu d'Arri).

La querèla sus le país d'ont ven le caçolet apareís a la fin del sègle XIX quand dins un article de la revista "la revue méridionale" se publica un article que ditz que le vertadièr caçolet ven de Castelnòu d'Arri.

Cada endreit a sas gourmandisós

E banto sous bounits tallious :

Lagrasso a sas perdits grisós

Le Bila chuco sous melons,

Albi dauro sa gimbeleto

Pertout couneisson l'estoufe

Limous fa moussa sa blinquetó

Castannou soul a le cassoulet

Anatole France apieja aquesta version quand escriu : « Il ne faut pas confondre le cassoulet de Castelnaudary avec celui de Carcassonne qui est un simple gigot de mouton aux haricots. » La question se nacionaliza quand a l'entorn de 1900 le critic gastronomic Edmond Richardin lança le debat dins la gasetta parisenca. Cadun pren partit per un país (Castelnòu d'Arri, Carcassona e Tolosa) en obliant las versions localas coma la de Vilafranca del Lauraguès, la de Narbona, la de Montalban, la de Pau o la de Pámias. Le debat pòrta sus l'origina del caçolet, sus la composicion e las valors del gost dels caçolets preparats dins cada vila.

Per apasimar aquela querèla, Prospèr Montanhièr (Prosper Montagné – Carcassona, 1865- Sèvres, 1948), un famós cosinièr a Tolosa, emplega una metafòra : *Le caçolet, es le Dieu de la cosina occitana; Dieu le Paire, es le caçolet de Castelnòu d'Arri, Dieu lo filh es le de Carcassona e le Sant Esperit le de Tolosa.*

Olivier RIEFFEL

Nadau, hèsta de la familha, òc, mes de quau familha e parlam ?

Sovent, qu'entenem que Nadau ei la hèsta de la familha, òc. Perqué pas ? Mes alavetz, que'ns cau préner en compte tota la diversitat de las familhas. Pro sovent, que parlam deu pair e de la mair deus mainats, e a còps que ns'enganam : un mainat que pòt aver pas mei qu'un pair, o qu'ua mair, e tanben dus pairs o duas mairs, o enquèra mei de dus parents, a l'entorn d'ua coparentalitat per exemple. Sovent, qu'enteni qu'un mainat ne pòt pas aver duas mairs o dus pairs. Mes que pensi qu'estar parent n'ei pas d'aver balhat ua grana tà har vita, mes meilèu de jogar lo ròtle de parent cap a un mainat e de l'ajudar tà créisher.

L'an passat, a l'entorn deu passatge de la lei Taubira taus maridatges, tà l'adopcion, mes tanben tà la procreacion medicaument assistida (PMA), dubèrts aus cobles gay e lesbianas, qu'i a avut un gran desbat de societad a l'entorn de la familha (dab tròp sovent un descadenament de violéncia omofòba). Aquíu, qu'èi enveja de brembar que França estó un deus darrèrs país d'Euròpa a aver adoptat las leis autorizant lo maridatge, l'adopcion e la PMA.

D'après l'Insee, que comptarem en França 100 000 cobles de medish sèxe. Un coble sus dètz que neuriré un o mei mainats. Que poirem estimar de cap a 20000 mainats de familha omoparentaus, un nombre feble per rapòrt au totau deus escolans. Pas mensh un rapòrt de 2012 de SOS omofòbia qu'amuishava mainats persecutats entà l'orientacion sexuau deus lors parents, e que hicava en evidéncia ua larga ignorància deus escolans sus las questions de genre.

La lei Taubira que llevè discriminacions entà las familhas omoparentaus, en particular entà l'inscripcion deus mainats. Las escolas qu'an un ròtle vertadèr tad ajudar los mainats de familhas omoparentaus tà tribalhar seus estereotipes, en tot har descobrir e arrespectar las diferéncias e soslinhar las similitudas dens la diversitat.

Tad acabar, que pensi qu'i a un vertadèr besonh de se formar cap a l'arcuèlh deus parents dens la loa diversitat. Qu'existeishen apèrs, libes, video sus aquera tematica. Que podetz tanben consultar lo sit quebequés de «la Coalition des familles LGBT» :

<http://www.familleslgbt.org/info.php?lang=fr>

Bon nadau a todas las familhas !

Miren GENET

La legenda del colibrí

Lo movement dels Colibrís, fondat per lo Pèire Rabhi, deu son nom a una legenda amerindiana qu'aviái enveja de vos contar, un pauc coma un present de Nadal...

Un jorn, ditz la legenda, un fuòc bèl devastèt la selva. Totes los animals demoravan terrorisats, aterrats e moquets. Agachavan lo desastre. I a sonque lo pichòt colibrí que se boleguèt, anava quèrre qualques gotas d'aiga dins son pichòt bèc per escampar sul fuòc. Arrèstava pas d'anar e de tornar. Al cap d'un moment, lo tató atissat per aquel bolegadís derisòri, li diguèt :

«Colibrí ! Siás pas baug ? Es pas amb tas qualques gotas d'aiga que vas atudar lo fuòc !»

Lo colibrí li respondèt : «O sabi, mas fau ma part.»

Saique aquel colibrí seriá amic d'una calandreta ?

Per ne saupre mai o ofrir lo libre amb lo CD d'aquela istòria contada per Zaz, esitatz pas de vos anar passejar sul sit : www.colibris-lemouvement.org

Faustina KOPP

Lo Nadal provençal.

En França, i a mantun plats tradicionals que son diferents seguent la region.

En Provença, lo periòde de nadal es l'escasença de faire un repais amb fôrça simbòls.

D'en primièr, lo mai vièlh e lo mai jove de la familha botan una soca d'arbre fruchièr dins lo fuòc. Los dos fan tres còps (es un simbòl crestian) lo torn de la taula e botan la soca dins lo fuòc. Vojaan de vin cuèit sul tròç de fusta e tanben sul fuòc. Dison dins un meteis temps de paraulas religiosas.

La soca se va consumir ducas a mièjanuèch, puèi serà alucada cada ser fins a l'an novèl.

Aprèp aqueste ritual, es lo moment del sopar gròs qu'es compausat de sèt plats que representan las sèt nafras del Crist e que son exclusivament de produches del terrador.

Lo repais comença amb l'aiga bolida a l'alh provençal. Puèi, i a los plats amb de peis coma la merluça a la salsa provençala a las tomatas e d'espinarcs als escagaròls.

Abans de manjar aqueste repais los provençals meton tres toalhas sus la taula ont son pausadas tres candelas (encara un simbòl de la religion Crestiana).

Enfin, los tretze dessèrts. D'uèi, es la tradicion la mai practicada. Los dessèrts pòdon cambiar mas n'i a que son incontornables.

- Lo gibacie qu'es tanben sonat la pompa a l'òli.

- Los nogats blancs e negres.

- Los quatre mendicaires que son lo simbòl dels quatre òrdres mendicaires crestians : los dessèrts son las amètlas per los Dominicans, los rasims secs per los Augustins, las figas per los Franciscans e las avelanas per los Carmes.

- Los fruches e las leciariás : las pomas, las peras, los rasims, los iranges, lo melon d'ivèrn, las mandarinas, las prunas, las datas, confitura o pasta de codonh, calissons, fruches confits e prunas secas.

A aquestes dessèrts pòdon apondre las especialitats de cada vilatge : aurelhetas, còca seca als pinhons de pin.

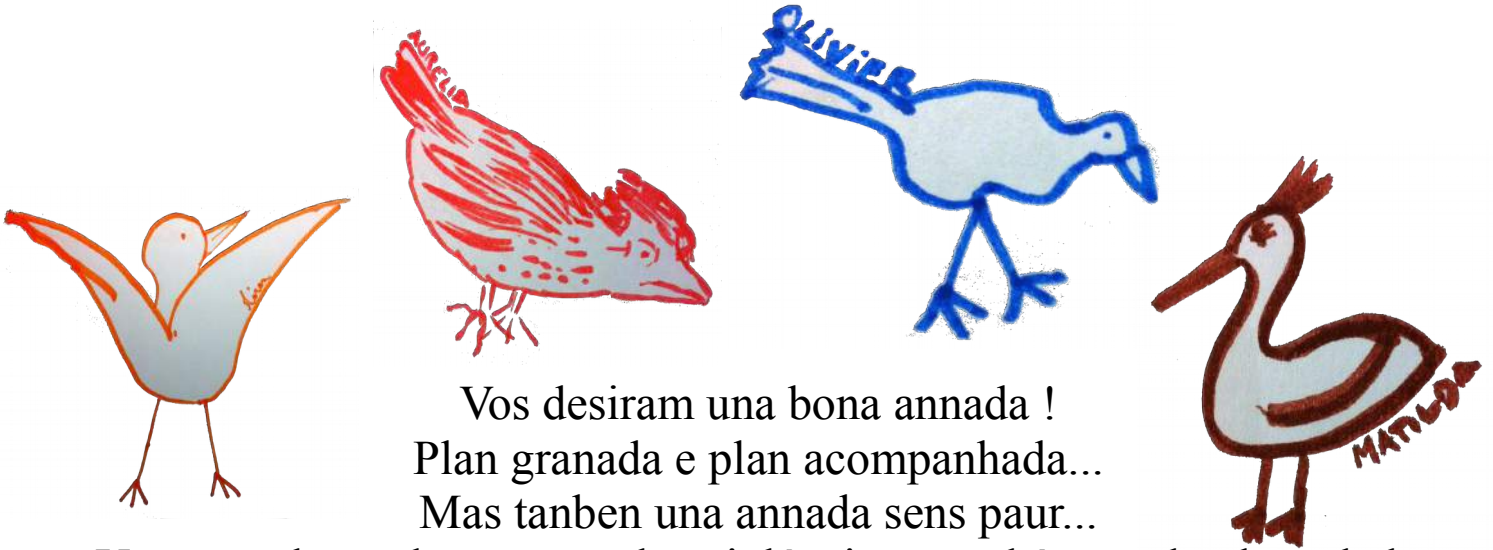
Bonas fèstas de fin d'annada a totas e a totes.

Onorina LOUPIAS

Hòravenguts, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra
APRENE. MVA
n°116 Général Margueritte 34500 Besièrs
Tel. 04 67 28 75 36
www.aprene.org
Responsable de publicacion : Patrici Baccou
Cap redactor : Aurèlia Berthelon
Mesa en pagina : Matilda Baccou e la còla

HÒRAVENGUTS

Jornau de la còla deus Calandrins d'Aprène 1 2014/2015 N°5

Vos desiram una bona annada !
Plan granada e plan acompanhada...
Mas tanben una annada sens paur...

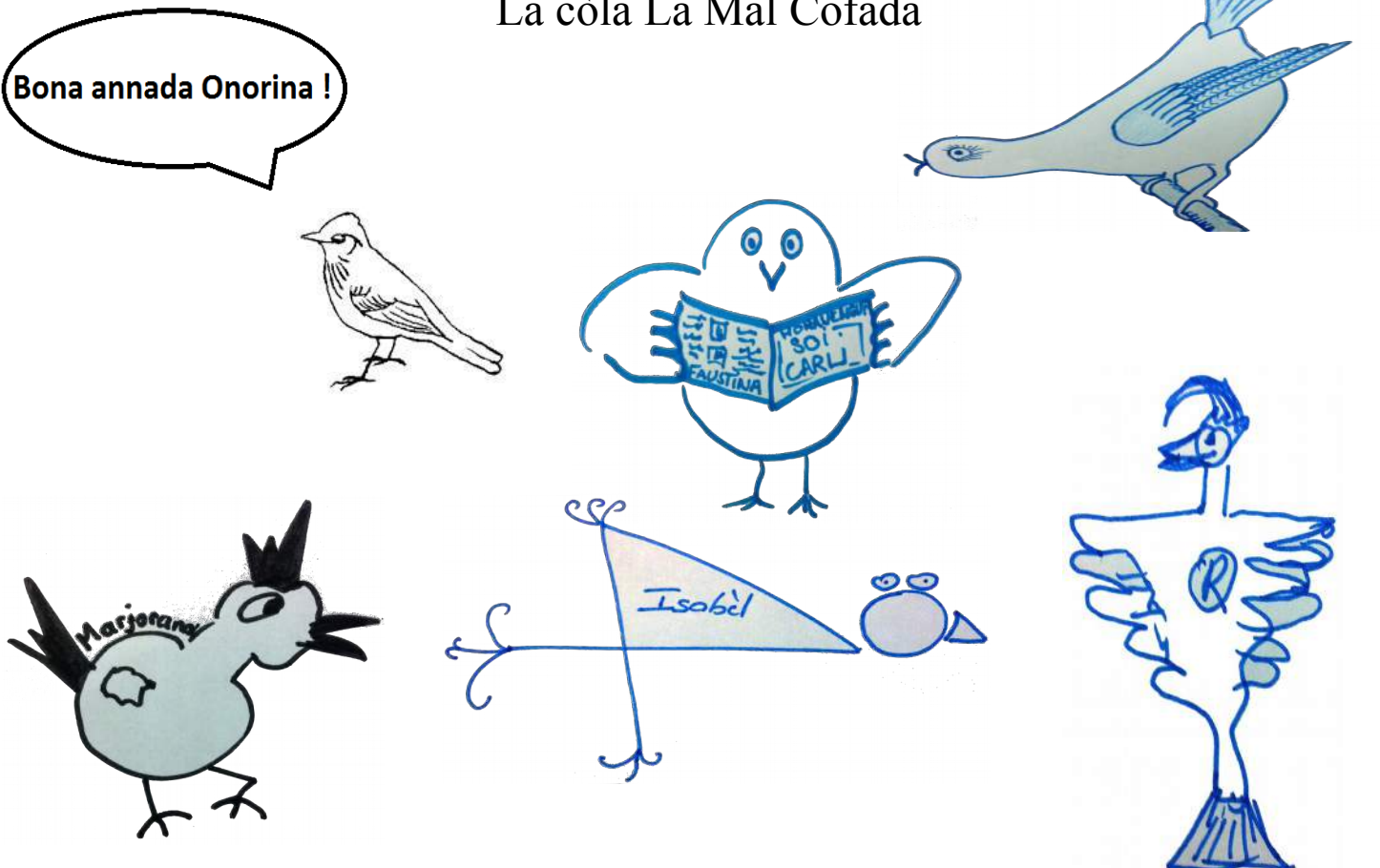
Una annada ont las armas e las violéncias prendràn pas la plaça de la reflexion, de la tolerància, de l'art e del còp de gredon.

Una annada de libertat. Libertat de paraula, de ton, de rire, de se trufar, de dire las causas.

Una annada de debats rics coma los que nos an animats nosautres, còla de Aprène1, en aquesta debuta d'annada de 2015.

La còla La Mal Cofada

Bona annada Onorina !

Lo març gras e l'òme de palha (la mòrt de carnaval)

Testimòni de Marie Hugon que nasquèt en 1909 dins Losera.

«Quand ère jova lo març gras aquò's èra la fin del carnaval e de las mascas, donca de las velhadas passadas a dançar. Aquel jorn manjaviam quicòm de melhor : una saucissa o ben un flòc de testa de pòrc e puèi fasiam de bonhetas. Las restas de vianda que se manjavan pas lo març gras eran montadas e estremadas al charnièr entro Paschas, sovent amassavan ben un pa de borra, mès de tot lo Carèma (40 jorns) se manjava pas un morcèl de vianda.

Après lo març gras, lo primier dimenche de Carèma aquò's èra l'òme de palha. Aquela espècia de festa representava la mòrt de Carnaval. Dins lo vilatge, los enfants anavan demandar d'un oustau a l'autre, un pauc de palha. Avans la nuèch, tiravan tres o quatre còps la campana del cluchier per sonhar los òmes que s'assemblavan. Sens perdre temps, aquestes d'aici cercavan una lata de cinç o sieis mestres de long e l'entoravan ambè la palha que los enfants avian amassada dins lo forn de comun. Un còp bien abilhat, aquel aubre èra encoderat pro sarrat; aquo fasiá coma un gròs cièrge.

Un còp aquel trabalh finit, los enfants tornavan sonhar la campana; tot lo monde del vilatge arrivava vès lo forn per ajudar a lo portar luènh dels ostals e a lo plantar lo long de la rota. Fasiá pas bon lo far tener drech! Tanleu plantat, i metian lo fiòc e tot lo monde chantava: «Adieu, paure carnaval, tu t'en vas e ieu demore»

Los òmes n'en profitavan per bieure fòrces canons de vin; amai que faguessi meschant temps, quauque còp, s'i achagonavan e l'alcòllhor fasiá chantar un pauc de tot. La joinessa se metiá a dançar sobre la rota. Se fasiá de bonas partidas de jòcs: aquo's èra en d'aquel que macharariá l'autre; los dròlhes bien macharats cercavan a potonar las filhas!»

Isabèl Peatier

Contractualisacion de las escòlas Calandreta

« Sosténer, defendre aquela cultura, aquela identitat bretona, es pas contradictòri amb la plaça de la Bretanha dins la republica. Al contrari ! » Manuel VALLS Dijòus 12 de genièr de 2015

Una de las mesuras presas es a destinacion de las escòlas Diwan. Lo temps de reconeissença definitiva d'una dubertura de classa serà de 18 meses al luòc de 5 ans actualament. (coma es ja lo cas dins las escòlas bascas). Una sosta mai corta poiriá permetre a las novèlas escòlas de s'inscriure dins lo temps, d'èsser mens fragilas.

Manuel VALLS anoncièt tanben que la bibliotèca nacionala de França poiriá ajudar sos pòles associats en Bretanha per la numerisacion de lors fons en lenga bretona e per una melhora accessibilitat.

Quitament las lengas regionalas las mai conegudas coma l'alsacian, lo basc, lo breton, lo catalan, lo còrse e l'occitan, son uèi de mens en mens parladas dins las familhas. Es en general a l'escòla que los joves se reaproprian la lenga, de còps parlada per lors grands.

Segon lo lingüista Bernard Cerquiglini, 24 lengas regionalas èran encara parladas sul territòri francés en 1999. Mas totas beneficián pas d'un ensenhament en establiment escolar e la desaparicion de « las lengas de França » es sovent d'actualitat.

Per la dintrada de 2007, lo conselh regional de Bretanha lancèt una crida als parents, los convidar a demandar la creacion de novèlas classas bilingüas francés-breton. Per assegurar la salvagarda de la lenga. Parièr dins las autras regions ont las escòlas «ABC M Zweisprachigkeit» per l'alsacian, «Ikastola» pel basc, «Bressola» pel catalan o encara «Calandreta» per l'occitan se mobilisan per assegurar l'ensenhament d'una lenga regionala. Mantunas d'elas son d'escòlas associativas (escòlas privadas subvencionadas per l'estat) mesas en plaça a la fin de las annadas 70, al moment ont la politica linguistica francesa èra tiralhada entre los protectors de las lengas regionalas, elements del patrimòni nacional e los defensors de la lenga francesa, vector d'universitat culturala.

Bona contractualisacion a 18 meses a totas las escòlas Diwan ! E las autras ?

Aurèlia Berthelon

Sorgas : www.fplusd.org - ouest-france.fr - France3 bretagne

Los atemptats a Charlie Hebdo o lo fracàs de l'educacion.

Quora aprenguèri çò que s'èra passat a Paris lo 7 de genièr passat, me sentiguèri despoderada de quicòm. Aguèri l'impression qu'èrem dintrats dins una èra ont las règlas del jòc avián cambiat. Ièr, la colèra se disiá en causissent los bons mots, uèi se tua los que pensan pas coma òm voldriá. Foguèt doncas la ràbia que me prenguèt d'en primièr.

Rapidament, en saupre que los terroristas èran franceses, foguèri bolegada en pensar qu'aqueles dos fraires avián passat al mens dotze ans dins las escòlas. Quant de frustracions amolonadas per n'arribar aquí ? Quant de paraulas censuradas ? Quant de questions demoradas en suspens ? Subretot, cossí avián poscut mancar tant d'esperit critic per se trapar dins una situacion ont assassinan un molon de personas al nom d'un dieu. Un dieu tant poderós mas que capitariá pas de far lo trabalh el meteís ?

Me demandèri, e me demandi encara, cossí los enfants qu'èran i a dètz ans an poscut faire lo pas de s'engatjar dins aquesta armada òrba.

Benlèu que m'identifiquèri a lors regents. A costat de qué sèm passats ? De qu'avèm pas ausit ?

E ara me demandi cossí far per prevenir una tala causa.

En daissant totjorn la plaça bèla a l'esperit critic, en ensajant d'establir pro de fisança dins la classa per que tot se pòsque dire e per pas que las questions tabòs demoren amagadas. En daissant los enfants parlar de la fe, de la religion, de dieu a través de boitas a questions e de «Qué de nòus ?» securisats e dubèrts. E, plan segur, èsser prèste a ausir tot aquò.

Mai que mai, aqueles eveniments fan resson a l'importància de daissar sa plaça a l'individu. Aculhir l'enfant dins la classa amb sas realitats, e aital noirir lo ligam entre sa vida a l'ostal e a l'escòla.

Matilda Baccou

Un pauc de simplicitat...

E vosautres avètz entendut parlar del milierat de mòrts al Nigèria o de la repression anti-basc ?

E òc los mèdias an causits de cobrir los « eveniments », cèrtas i a de que dire mas nos podèm pausar de questions, quinas informacions nos son balhadas ? qual son los que las causisson ?, cossí ?

Las informacions ara nos despassan, son tròp rapidas per las contrarotlar, conèisser lors sorgas,... sèm totes negats jos la ret sociala d'internet.

Sèm dins una societat de consumacion, passam de temps a trabalhar per ganhar d'argent e aver mai de bens materials.

Alara coma dison los chilians : « ¡apaga la tele e viva tu vida ! »

E òc, cal cambiar de reflexions, l'espèr ven pas dins l'atenta mas en far de causas, en començar per cambiar las causas e ja a l'entorn de nosautres.

De començar de se destacar dels mèdias que nos mantenon dins un esperit de paur e de consumacion.

Tornar trapar de valors essencials, lo bonaür es pas dins la consumacion mas mai dins las relacions umanas.

Favorisar una vida simpla e respectuosa contra la valor de la moneda e del poder.

Una vida mai simpla es tanben d'aver mens d'impactes sus la natura, redusir la destruccion de las ressorgas naturalas, de refusar lo gaspilhatge permet de far d'economias.

E d'exemples d'accions d'aqueth tipe que'n podem gahar locaument. Prenem per exemple las AMAP (Associacion tàu mantinament de l'Agricultura Païsana), lo SEL (escambis de servicis), las monedas locals o enqüèra los numerosos bars associatius, las empresas qui los obrèrs e tornan préner en cooperativas. Que podem citar tanben las ZAD (Zòna Autonoma de Defensa), aquíu lo monde que son a bastir ostaus dab materiaus de recuperacion, a plantar de que minjar, a crear ligams dab ua partida deu monde païsan. Shens desbrembar las escòlas qui neureishen los mainats tà pensar e qui balhan apèrs tà aver un esperit critic.

Un aute monde qu'ei possible !

Oblidetz pas, la tèrra que contunha de tot biais de virar a l'entorn deu sorelh, e las estelas que son tostemps dens lo cèu !

Miren Genet e Marjorana Joly

Carnaval es arribat !

Es l'ora tant esperada de festejar carnaval. Dempuèi nadal es temps de preparar carnaval (lo carnaval es 50% lo plaser de lo preparar e 50% de lo viure) : Fargar un carri per transportar lo material essencial (kazoo, bastons, claves, clic clac, confetis, farina, uòus, vin, la teula, olas, vuvuzela, fanga, maracas, baston de pluèja, badina de cascavèls, castanhetas, etc...) tot çò que se pòt escampar o que fa de bruch, e quilhar un caramentrant que se podrà cremar al moment estrategic. Fargar un quasernet de cant e los aprene. Fargar son desguisament.

La màger part de las escòlas calandretas fan lor carnaval: a Montpelhièr e a Besièrs se debanaràn lo dissabte 28 de febrèr, i veirem d'animals totemics, de petaçons de totas las colors, de danças de chivalets e del bufets, de calandrons, de parents, de regents, de calandrins, d'associatius e d'afogats que mancan pas jamai aqueles moments pre-istorics e intergeneracionals, de fèsta e de convivéncia.

Mas existís tanben un fum de carnivals oficials e alternatius que se debanan dins aquel periòde dins totes los parçans del monde e d'Occitània (Sant Africa, Marselha, Pau, Tolosa, Tarn etc...).

Pels novicis vaquí qualques rendetz-vos incontornables dels carnivals d'Erau:

Viòls-lo-fòrt lo dimenge 15/02 dins lo tantòst, un carnaval novèl, familhal.

Pesenàs lo diluns 16 /02 a partir de 19 oras , un carnaval tradicional e familhal, nos vestissèm de blanc e la Tarasca es de sortida.

Montpelhièr lo dimars 17/02 a partir de 19 oras al Peirós, un carnaval sens organisator, amb un fum de fanfaras e de carris, amb la preséncia eventuala de las gents d'armas.

Cornonterral lo dimècres 18/02 a partir de miègjorn, «Las palhassas» es un carnaval tradicional, ont de cornonterralencs vestits de palhassa apaurisson, agantan e poirisson los «blancs» (que son tradicionalament los raubaires de recòltas venguts d'Aumelas) amb de raca e un pauc mai de còps.

I veiretz benlèu la còla dels calandrins...mas los caldrà reconéisser darrièr las mascas!

Olivièr Grolleau

Las libertats comunalas de Tolosa

Le divendres 9 de genièr de 2015 se debanèc, a la comuna de Tolosa, la commemoracion de «Las libertats comunalas». I anèri amb las classas del cycle 3, de la Maria-Astrid e del Eric, de la Calandreta de Garoneta de Tolosa. Cada annada les calandrins venon cantar per aquela commemoracion. Ongan en mai del «Se Canta», cantèron la «Devisa Republicana» davant un pertèrra de personas de las institucions de la comuna, de la region, d'occitanistas convidats....

Aquesta commemoracion celèbra entre le Comte de Tolosa Raimon V e les Cònsols de Tolosa, la signatura d'una carta istorica que marca l'aveniment de la comuna de Tolosa le 6 de genièr de 1189.

Le pòble repoteguèc, i aviá sedicions, las carpinhadas foguèron durament reprimidas pendent l'annada 1188, opausant les partisans del Comte Raimon V e les dels Cònsols de la vila. Un vent de revòlta bufà sus la «Ciutat Mondina». Acuolat dins la glèisa de Sant-Pèire de Cosina, Raimon V cedís als Cònsols e a la poblacion , signa donc aquel acte fondator de çò que poiriá sonar la «Republica Tolosana»: la declaracion de Libertats Comunalas, aquò 6 sègles abans la Revolucion Francesa. Per aqueste tèxte, Raimon V reconeis l'existéncia de la comuna coma entitat entièra. Raimon pèrd mai d'un privilègi e dreit, son poder de Comte de Tolosa s'amenusa. Les Cònsols, que se sonaràn mai tard Capitols, se trachan d'administracion, de finanças, de la polícia, de comèrça...Aquel partiment de responsabilitats de la vida de la ciutat es mai ancian, data de la mitat del sègle XII. Le Comte de Tolosa Alfons Jordan, paire de Raimon V(filh de Raimon IV),

s'apiejava ja sus conselhièrs e jutges amassats en Capitolum. (Una entitat, un collègi municipal que s'ocupava d'unas afars de la ciutat). Cal saber qu'a Tolosa tot novèl arribant dins la vila aviá les meteis dreits que les tolosencs quina que siá l'origina de son país e de sa religion. Èra ja un modèl de tolerància e de plan viure amassa: convivéncia. En aqueste temps èra pas le cas dins d'autras províncias de Francia.

Olivièr Rieffel

Hòravenguts, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra
APRENE. MVA
n°116 Général Margueritte 34500 Besièrs
Tel. 04 67 28 75 36
www.aprene.org
Responsable de publicacion : Patrici Baccou
Cap redactor : Faustina Kopp
Mesa en pagina : Marjorana Joly e la còla

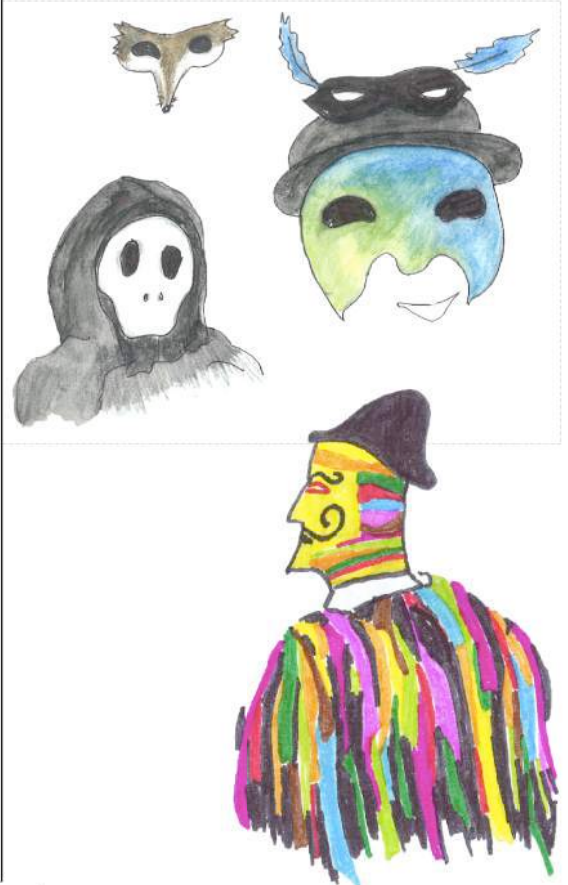
HÒRAVENGUTS

Jornau de la còla deus Calandrins d'Aprè 1 2014/2015 N°6

Nòstre viatge al país de Carnaval

Dimars gras es arribat, nos vaquí partit per una immersion Carnavalesca. Enfin, fasiá ja qualques temps que s'en parlava d'aquesta festa. Constitucion d'una tropa, eleccion del tèma (desguisament e carri) e subretot l'elaboracion de nòstre cançonier. Fin prèstes, comencèrem alara nòstre viatge per las Fecas de Limós ont avèm encontrat godilhs e vinhairons dançaires. N'avèm profièchat tanben per melhorar nòstres desguisaments, nòstras masquetas e fabricar cazos e clac-clacs. La blanqueta nos caufèt la votz per téner lo cançonier tot. Aprèp tres jorns de preparacion intensius, nos tornam trapar a Viòl-lo-Fòrt, pichon vilatge fòrça animat en aqueste dimenge d'aprèp-miègjorn... Impacients de descobrir los vestits de dracs de la còla, sèm estats susprès per qualques unes (« Draqui-croquet » e un rainal) e « blufats » per d'autres. Un aprèp-miègjorn e una nuèit de musica e de cants nos balhèron la tonalitat del viatge. Lendeman de ser nos vaquí reviscolats, totes vestits de blanc per córrer darrèr lo Tamaro de Pezenas, perquè « sèm de Pezenàs e pas de Conàs » ! Notaretz qu'aquesta nuèit avèm festejats dos maridatges dins nòstra còla. Aprèp una nuèit a saltar al son del tambors jogant Bobby Lapointe, nos cal tornar prene de fòrças per afrontar las carrièras montpelhièrencas e d'autres « fòrças » en fin de nuèit. Contents d'èsser saludats per de caras conegudas dempuèi lor balcon pendent lo passa-carrièra. Darrèra etapa d'aquel viatge, los incontornables e inoblials palhassas de Cornontèrral. Vestits de blanc a quinze oras, vestits de violet a detz-e-uèit, mercés los palhassas que nos correguèron aprèp per nos rotlar dins la raca de vin tres oras de temps. Sus aquesta nòta s'arrestèt aquí nòstre viatge mas avèm prèstes rendètz-vos per l'an que ven !

Marjorana Joly

Las originas de Carnaval

Lo carnaval tal que lo coneissèm anuèit, tròba sas originas dins l'antiquitat e la glèisa catolica, nasquèt en Euròpa puèi s'es expandit dins lo monde tot.

Etimologia

Lo mot Carnaval, ven de l'italian *carnevale* delh latin *carnelevare* (carn e levar) e fai referéncia a la quaresma

Istòria

Lo carnaval es un periòde d'amusament, en aqueste moment, l'òrdre establìt es chapvirat.

Lo rei deven un òme banal e lo paure es sacrat Rei de Carnaval !

Sembla que dempuèi que l'òme existís a cercat de se mascar coma l'indican los dessens delh paleolic dins la bauma dels tres fraires d'Arièja.

Dins l'antiquitat

Nombroses èran las fèstas qu'inversavan l'òrdre establìt. De fèstas que se fasián a la fin de l'ivèrn per festejar l'arribada de la prima, adoncas la feconditat e lo revelh de la natura. Se sonavan las Saturnalas romanas en l'onor de Saturne lo Dieu de l'agricultura e delh temps, duravan de 1 a 8 jorns, los esclaus devenían los mèstres, tot èra permès.

Delh temps de l'atge mejan

La festa dels nècis marcava l'inversion de l'òrdre, un rei de pacotilha èra chausit, una festa que la glèisa catolica faguèt entrar dins las cresenças catolicas : per epifania, anuèit encara tirèm los Reis.

Puèi lo Carnaval devenguèt de mai en mai una luta entre las fòrças de l'infèrn e lo ben. Dins las campanhas, fasián un òme de palha o una popèia de fatas puèi que fasián cramar.

Travestiment

Los òmes trabalhavan la tèrra e se pensavan que se los mòrts tornavan, las recoltas serián melhoras. Cresián dins lo monde dels mòrts que tot èra chapvirat... Se mascavan e se costumavan per faire venir l'esperit dels mòrts.

Las mascas caracterisavan los èstres sobrenaturals : demònis mai esperits de la natura. An lo poder tanben d'esconjurar la desfortunada.

Bolegat lo temps delh carnaval, l'òrdre delh còsmos tornarà ambè las funeralhas que consistisson a cremar lo Rei de carnaval.

Tradicion crestiana

Per los crestians, lo carnaval èra l'escasença de faire festa d'abans la quaresma, de manjar de charn mai de bieure d'alcoòl. La quaresma, delh març gras entrò Paschas, siá 40 jorns, son los 40 jorns que passèt lo Crist dins lo desèrt. Lo crestian se torna vès Dieu e la disciplina catolica ; ges de festa, ges de charn, ges d'alcoòl...

De que n'en demòra anuèit ?

Dins l'encastra de nòstres estagis d'afortiment de lenga e de descuberta avèm observat mai d'un carnaval, chascun perpetua la tradicion e possedís sas particularitats. Una diversitat tal coma veiretz dins aqueste jornal.

Isabela Peatier

Nòstra caça al Tamaro...

Èra escrich dins una cançon de las nòstras mairinas, la còla de la Mal Cofada partirà a « la caça al Tamaro » e « lo tamborin i daissarà la pèl ». Mas aquò ieu lo sabíai pas abans d'i anar... Vos conti : Lo segond jorn de nòstre estagi de descobèrta dels carnivals, èra lo de Pesenàs... Tot çò que sabíai èra que se caliá vestir de blanc per far aquel carnaval...

Nos vestiguèrem doncas de blanc, pas en panèl (tenguda tradicionala, camisa blanca longa) mas amb d'interpretacions personalas (coma Celina, en rauba de nòvia). Trapèrem una plaça amb de carnavaliers qu'èran a beure e a cantar a l'entorn d'un bar. La vila èra vuèja e me demandèri un pauc çò qu'èra previst... Trapèri la responsa sus la plaça de la comuna, aprèp un pichon cors de dança improvisat per Isa (un pauc descorada de la nòstra coordinacion), amb l'arribada d'una banda de musicaires vestits amb de pèls de bèstias que comencèt de far de musica. Lo mond s'amassèt d'abans la pòrta de la comuna. Èra a esperar quicòm, la pòrta se dubrissiá un pauc puèi se tampava, se voliá pas dubrir ! Èra coma un jòc, mas quora la pòrta se dubriguèt, foguèt la fèsta ! dintrèrem per veire çò que se passava dedins, semblava a un *pogo*, puèi la bèstia sortiguèt ! Lo Tamaro ! Lo seguiguèrem fins a una plaça, ont i aviá de danças amb d'entòrchas : la dança dels bufets e lo « fuòc al cuol ». Sabíai pas encara çò que s'anava passar mas l'ambient èra festiu, lo mond èra plan motivat e començàvem d'èsser quichats.

Fin finala partiguèrem a la caça al Tamaro, lo diluns gras a Pesenàs, aquela caça durava als mens 5 oras sens s'arrestar, de dançar e de sautar darrièr aquel Tamaro, de se butar per lo daissar passar quora decidissiá de cambiar de camin, d'ensajar de pèdre pas los amics, de tombar pas... E de cantar : « Nosautres sèm de Pesenàs, dins ton cuol metèm lo nas, nosautres sèm de Pesenàs sèm pas de conassas !! » o de cançons de Bobby Lapointe. Lo Tamaro s'arrestèt mantun còp dins de patis per far dançar, sautar, bolegar lo mond. Una polida fèsta de 5 oras, dins un ambient qu'aviái sonque rescontrat dins de fèstas tradicionalas en Catalonha (coma la Patum de Berga). Lo mai complicat foguèt l'enveja de faire pisson... Pensi qu'esperèri una ora abans de trapar un endrech (sètz ja anats a Pesenàs ?). Pendent aquela caça descobriguèri una altra tradicion de Pesenàs, las olivas. Pòdi pas explicar çò qu'es aquí, mas pensi que res serà pas jamai coma abans dins la còla de la Mal Cofada...

Faustina KOPP

Libreton ròse

Que siá Stael

Plen coma un uòu,

Fin coma la sal,

Bon coma lo pan

E drech coma una broqueta

La còla

Las Fecas de Limós

Fasquèrem del 9 al 11 de febrèr a Limós, un estagi d'afortiment de lenga amb la còlha de Aprene1, la Cristèl de Pesenàs, la Laura d'Aprene2 e la còlha de formacion de formadors del CFPO Lengadòc.

En mai de la visita d'Alet, polit vilatjòt e la visita de Ciutat de Carcassona amb le Pèire de Pech Mary, trabalhèrem a l'entorn de las Fecas de Limós. Le Carnaval de Limós dura lèu tres meses, es le mai long del monde. Ongan le Carnaval se debana del dimenge 11 de genièr al dimenge 22 de març de 2015. Cada dimenjada, se pòt veire un passa-carrièras a l'entorn de la plaça centrala e dels cafès.

Disèm aici que fasèm Fecas. Las bandas que desfilan fan partida d'un barri, d'una còlha d'amics, d'una confrairiá, d'una associacion... Cada banda se paga tot, la musica e les musicaires, fabrica les costumes de Pèiròt, e prepara Fecas l'annada tota. Normalament le primièr dimenge es la sortida dels molinièrs vestits de blanc per dobrir le Carnaval. Dempuèi las annadas 70 i a tanben bandas de femnas e quitament còlhas de pichons, d'escolans. Le monde se devon pas far reconéisser es per aquò que tot es amagat jos gants, vestits, capèls... Las bandas seguisson le son e le ritme de la musica balhats per tres menaires que son a l'onor. Aquí cadun dança d'un café a l'autre, d'un biais pesuc e leugièr a l'encòp amb una carabena dins la man en seguissent totjorn le ritme de la musica. La musica s'arresta quand tota la banda es dintrada per beure un còp. Passan coma aquò d'un café a un autre.

Es tanben possible de participar solet, al Carnaval, en èssent mascarats aquí seretz un « Godilh » aurtz la possibilitat d'embestiar le monde e faretz la china (en cambiant de votz directz causas sus la vida privada de las gents per las geinar totjorn dins un esperit bon enfant) mès aurtz pas le dreit de vos mesclar amb la banda e seretz darrièr les musicaires.

Le temps de Carnaval es un temps ont sovent tot es permés. E coma tot bon Carnaval que se respècta tot s'acaba jos confetis.

Olivier Rieffel

Far una masqueta de carnaval en plastre dirèctament sul visatge.

Ingredients :

- De bandas de plastre (en farmacia 5 euros la banda de 15cm sus 3 mètres). Cal una banda per doas personas.
- De vaselina
- D'aiga dins un bòl
- Una servieta

Durada : una mièja-ora

Debanament :

Decopar de bandas de plastre de 1 a 3 cm sus 7 cm (es aproximatiu !)
Aprestar lo luòc (tapís o matalàs, servieta, bòl d'aiga, mocador pròpre, bandas decopadas e los cisèls).

Protegir los pels del front e dels costats de la cara (bendèl).

La persona es colcada, confortablament, dins un ambient de fisança (cal èsser 2 o 3 dins la sala, pas mai).

Començam per metre la vaselina sul visatge (plan insistir sus totas la zònas : dejós lo menton, las subrecilhas, las alas del nas... Atencion, pas dins los uèlhs, suls pòts e dins las narinas !). Trantalhar pas de ne metre fòrça.

Trempar las bandas de plastre dins l'aiga (cal pas que sián tròp banhadas).

Recobrir la cara de bandas de plastre (levat los uèlhs, jos la narinas e la boca) Se pòt far amb d'adults que la sensacion de claustrofòbia pòt aparéisser.

Trantalhar pas d'umidificar las bandas se se pegan pas. Per aquela etapa, vos conselhi de demandar a la persona de tancar los uèlhs e de li dire çò que fasètz, ont anatz pausar la banda, d'èsser plan atentiu se una gota s'escapa dins lo còl, dins l'uèlh (preveire un mocador pròpre).

Far mai o mens 3 passas de plastre d'en pertot (un còp que la primièra passa es acabada es mai aisit). Apiejar leugièrament sus la masqueta a diferents endreches que semblan mai fragils e metre de plastre s'es tròp sofle.

Cal 15 minutas a la primièra passa per secar, podètz doncas tirar la masqueta tre que la tresena passa es acabada. Per aquò far, demandar a la persona de far de grimàças mas fòrça lentament. Sentirà que la masqueta se despega e deurà dire ont sentís que la cal ajudar. Ajudar a despegar en passar los dets jos la masqueta sul costat. Se la vaselina foguèt plan esandida, deuriá pas pegar.

Daissar secar 10 oras abans de lo decorar. Mèfi de banhar pas tròp lo plastre amb la pintura. Podètz tanben pegar de causas al pistolet de pega o al « vernis-colle ».

Pegar un elastic amb lo pistolet a pega per far téner la masqueta.

Vos aconselhi de lo tastar amb un(a) amic(ga) abans de lo menar en classa. Me sembla fòrça important de l'aver viscut dels dos costats per poder conselhar lo grop.

De segur sèm en plen carnaval, mas las masquetas se pòdon far tanben per de teatre, o un espectacle de fin d'annada...

Aurelià Berthelon

Planvenguts au Carnaval Biarnès

Que'vs vau parlar deu Carnaval Biarnès. Aquíu, qu'encontraretz cantaires en Occitan, dançaires desguisats, mes tanben personatges de la tradicion pireneenca, lo Sent Pançard, e quantitat de personatges plan codificats.

Mes d'on vien aquera tradicion ? Que conda l'istùera deu tornar de hòrabandida de la sua Majestat Sent Pançard e de la sua cort. Pr'aquò, qu'ei un Carnaval viatjador. Ongan, que partíi de Jaca en Aragon, que passè per Anoye, au nòrd deu Biarn e qu'acabè en beutat a Pau, capitala deu Biarn.

Coma cada còp, Sent Pançard qu'escapè de pauc au lenhèr deu Dimars Gras. Que partíi s'esconder en Aragon. Rei pagan, que profieita de la hèsta deus Reis deu 6 de géner, tà tornar paréisher publicament dab la volontat de tornar préner la sua corona. En tot passar peu pòrt deu Somport, que torna en Biarn, en s'estangar dens numerosas vilas e vilatges on i a cada còp ua hèsta ritualizada. Qu'i torna trobar membres de sa cort qui se juntan a la caminada. Lo son tornar que s'estira atau sus quasi un mes tà s'acabar lo dissabte ser abans la setmana de Carnaval.

Arribada a Pau, dia de la Pantalónada. Sent Pançard n'arrespecta pas arrés, sonque Sent Porquin qui venera. Que'u va har aunor. En procession, dab 9 pòrcs, que carrèrapassa a Pau, acompanhat de personatges mitics. Puish, Caça a l'Ors : los orses que sorteishen de la tuta tad ua parada amorosa, dab las Rosetas e los caçadors, e los orsatèrs. Quan la caça ei acabada, las bèstias domesticas que han la dansa de l'ors e que son miats au Bal deu medish nom. Que cau saber que los caçadors son hemnas, las Rosetas òmes... Après, qu'arriba la revenja de Carronha, qui, tostemps dens l'ombra de Sent Pançard, se vòu liberar de la sua condicion.

Dissabte abans dimars gras : grana parada. Aqueth dia, lo pòple que hè còrrer Carnaval, qu'acompanha Sent Pançard dens son banh de hora. Mes au tribunau, qu'ei interpellat e jutjat dens un simulacre de procès, dab un jutje corromput, testimònis a la sua carga, los advocats tots pòirits. Sent Pançard, qu'ei responsable de tot : disputas entre vesins, deu sèquer, deus chepics conjugaus, mes tanben deu caumatge, de la hami dens lo mond, de las guerras... Sent Pançard qu'ei condemnat a mort : que serà brutlat. Lo jutjament qu'ei tostemps estat dit en occitan.

Dimars gras : Après s'estar escapat dens las halas, on se harta, Sent Pançard que va estar desemboscat e encaujat. « Que'u cau brutlar » ! Lo pòple n'enten pas estar privat d'aqueth espectacle. Que'u mian au lenher en tot cantar e en tot pintar a la sua santat. Que sabem qu'ei la fin de Carnaval, que Sent-Pançard que va estar executat e que caldrà esperar l'an seguent tà'u tornar véder. Assistir a la sua cremacion, qu'ei véder s'atenuar, dinc a se consumir dens las hlamas deu huèc liberator, las tensions, los conflictes, los chepics...

Que'vs desiri de'u víver au mensh un còp dens la vosta vita.

Miren Genet

Carnaviòls es tròp fòrt!

Vaquí un carnaval dins l'esperit « pantai-rural-equitable » pels carnavièrs del dimenge ! Comencèt amb una ora de retard, en causa d'un bal del cocut de la velha, 14 de febrìer, al « Fial dels arts », dins un ambient bacanal, coma n'atèstava encara l'odor en passar davant la pòrta.

Dins un moviment trantalhent, al son dels coires de *Michel Fougassa et les trous du bal*, monta, pauc a pauc, lo passa carrièra. Lo cortegi canta tranquiet son amor per l'autoderision sens causir entre *les gentils et les méchants*, un pauc espaurugats per las petaradas. Al panèl d'aculhença *veuillez éviter que votre chien ne pisse sur mon palier* los carnavièrs pausan de bonbons en cantar.

Tre que los explorators trapan un ostal amb un escalier, montan per demandar un pauc de chuc pel pòble, çò qu'es executat pels autoctònes del temps que la fanfara bufa son son en bas.

Dins lo jardin d'un violenc lo tropèl se pausa per cantar de cançons d'improvisacions, coma la de l'an passat : « per carnaval ai manjat... quicòm, per carèsme cagarai... quicòm ». Lo cortegi perseguís sa deambulacion per las carrièras tòrtas del fòrt vièlh.

E es en musica, als « openzels » en cò dels Chaulhants, assomats pels chucs, lo cassolèt e las carns grassas, que la massa carnavalesca se refuguèt.

Olivier Grolleau

Lo carnaval de Montpelhièr.

Pel Carnaval de Montpelhièr, la nòstra còla aguèt l'astre de far banda amb "Les tambours du père Ned". Aquela formacion musicala occitana es compausada de femnas e d'òmes d'Erau, qu'an o non la musica per mestier. La serada comencèt d'ora: vestits de dracs, nos en anèrem batre lo pavat de la vila amb cazós, clac-clacs, maracàs e ganas electricas, a l'entorn de sèt oras. Al mitan de la carrièra e dins un polit rambalh, un carri bèl fargat pel Medòc menava la banda. Mai avançàvem, mai lo cortègi s'espandissia. Un papeta que manda de botelhas de cartagena dempuèi sa fenèstra, de personas que s'arrèstan, curiosas, e qu'acaban per nos acompanhar, lo retornament del còdi de la rota e los klaxons que s'armonisan, vaquí de ressons del viatge nòstre cap al Peiron. Al mitan de la fola, als pès de l'arc de triomfe, nos botèrem a cantar un "papeta calhau" enflambat, un parelh de borrèias e es al ritme de la farandòla de "carnaval es arribat" que lo cortègi s'endralhèt cap al còr de la vila. Virèrem un brave moment dins las carrièras transformadas de l'Escusson. La festa al revèrs batiá son plen, èrem al bon endrech, al mitan de las percussions, entre las caissas bèlas que batián lo temps e los tambors mai aguts que se sarravan dins los contra-temps. Sens ne se rendre compte, nos trapèrem jos las arcas immensas e protectritz de la facultat de medecina, davant la catedrala, onte los carris foguèron cremats. Lo lum del fuòc e la musica que s'arrestava pas nos balhèron lo vam de cantar e de dançar un polit moment encara. Foguèt l'intervencion de la policia qu'acabèt la festa e la dispersion provocada nos permetèt pas de dire ni adieu ni mercès als tambors. Aprofècham doncas d'aqueste article per mercejar totes aqueles cantaires e tamborinaires pel vam qu'aguèron e que capitèron de téner generosament la serada tota !

Matilda Baccou

La peur al ventre

Per acabar nòstre estagi carnaval, aviam previst d'anar a Cornonterral per festejar lo dimècres de las Cendres. Coma pels autres, nos sèm un pauc entressenhats sus son debanament.

I deviam anar de blanc vestits per far una ronda amb las Palhassas al mitan de la plaça del vilatge, puèi participar a un jòc amb eles de 15 oras cap a 18 oras. La tòca d'aqueste jòc es de se far cobrir de mauva pels Palhassas e d'ensajar de demorar blanc lo mai longtemps que possible... Fins aquí, va plan.

Mas tre la debuta de l'estagi, ausiguèrem de rumors : «A Cornonterral, i a pas sonque de raca, i a tanben de la pissanha !», «Las Palhassas vos botaràn dins de banhadoiras emplenadas d'aqueste mescladís», «Anetz sofrir, las Palhassas son plan violentas», o encara «I a una banhadoira emplenada de caga per botar los blancs dedins»... Fasiam ja un pauc lo morre, mas quand avèm ausit «Las Palhassas vos getaràn de gats mòrts»... estupor e tremolums !

L'enveja se cambièt en paura... e la meteissa question èra sus cada cara : Avèm signat per aquò ?

Dimècres arribèt e nos sèm trobats a miègjorn a Cornonterral, de mens en mens gloriòses. Tòtas las parets del vilatge èran bachadas, avèm crosat qualques Palhassas frescament empalhats. Avèm charrat amb qualques vièlhs que nos offriguèron de gòts de Cartagena e de còcas per « nos balhar de coratge », e un conselh : « Subretot, demoretz pas jamai sol. »

I aviá de mai en mai de Blancs e de Palhassas, lo monde se gropava alentorn dels musicaires e, tròp lèu, lo cortègi partiguèt per la plaça de la glèisa ont devia començar lo jòc. Èrem totes a cantar per se balhar de coratge. Avèm fait la ronda, e al primièr còp de campana per sonar 15 oras, foguèt la bassacada...

Pòdi sonque vos dire que la paura ajuda per correr lèu e que me soi descobèrt una capacitat estonanta per bramara...

Sèm totes sortits cambiats d'aqueste vilatge de salvatges de Cornonterral, desconeissables, de mauva (e benlèu pas sonque aquò...) dins cada trauc e lo còs cobèrt de nafraduras.

S'aimatz las sensacions fortàs, ensajatz !

Celina Meunier

Hòravenguts, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra
APRENE. MVA
n°116 Général Margueritte 34500 Besièrs
Tel. 04 67 28 75 36
www.aprene.org
Responsable de publicacion : Patrici Baccou
Cap redactor : Matilda Baccou
Mesa en pagina : Olivièr Grolleau e la còla
Illustracions : Marjorana Joly

HÒRA VENGUTS

Las responsabilitats individualas eclipsadas

Lo 20 de març passat se produsissiá una eclipsi parciala del solelh. Me rampelèt la darrièra qu'aviái vista, en 1999, quant aviái 10 ans. Ne gardi un sovenir prigond, que los enfants d'unas escolàs auràn pas agut l'astre de se fargar. Lo confinament demandat al nom del principi de precaucion per las acadèmias n'es visiblament la causa. Seguir aquesta dralha es, per ieu, mai dangerós que de gaitar lo solelh sens proteccion. D'un biais simbolic, lo fach d'embarrar "e de tancar los contravents s'es necite" me sembla pro fòrt. Daissar los enfants sortir, quitament sens clucas, es la sola ocasion de viure vertadièrament lo fenomèn de stenope : quina polida causa de vèser un creissent de solèlh a través l'ombra de sos dets, de las fuèlhas dels arbres, d'un fuèlh traucat o d'una ecumadoira ! Amb 3 a 5 parèlhs de clucas per classa, se podiá ja organizar de talhièrs ont los enfants viravan e observaban las fasas de l'eclipsa a intervala regular. Daissar sortir los enfants es tamben creire en lo nòstre mestier, en la capacitat de far comprene l'utilitat de la règla, es far fisança als responsables e futurs responsables de classa que sèm.

Personalament, soi plan contenta que los enfants de la classa ont fau mon remplaçament agen poscut observar aquel fenomèn que nos fa sentir tan pichons. Al biais de vertadièrs scientifics, an fach de relevats de temperatura e de luminositat, observat, escotat la natura... Tot aquò ritmat per de contes e legendas a l'entorn de l'eclipsa que nos faguèron plan charrar. Era una polida matinada, e n'aprofèchi per mercejar Hugues e la còla de Clapàs, que se tracheron de rendre aquò possible !

Matilda Baccou.

p.1 *Jornau Hòravenguts 7 de la còla de la Mal Cofada deus Calandrins d'Aprenè1*

L'eclipsi : lo rendètz vos mancat !

Aurián cercat a prepausar de situacions especialas als calandrins Aprenè1 pendent lhors setmanas de remplaçament qu'i serián pas mièlhs arribats !

Per començar i aguèt las inundacions... pas per totes mas n'i aguèt de concernits...

Puèi *Charlie Hebdo*... Los enfants arribèron lo diluns de matin ambé tot çò qu'avián entendut sòbre aquelh afar pendent la dimenjada... vaquí a cadun de se desempitar a la presentacion delh quasèrn chaminare o al Qué de Nòu de las questions dels enfants, de las pauras, de las recomandacions dels uns, dels autres... de las contradiccions dins las directivas del government...

Bon... tot aquò èra pas previsible... se compren lo rambalh.

Mas... aquelha istòria d'eclipsi !! Me semble qu'en 2015 fai de temps que sèm capable de saupre quand seràn las eclipsis !

Bon... per nosautres Aprenè1 en responsabilitat de classa fasiá un tèma per la setmana ambé l'eclipsi lo divendres per acabar en beutat ! Per que pas, ieu m'agrada de parlar de la luna e de totes aquelhas planetas que viran a l'entorn delh solelh. Aiara soi capable de nomar las 8 planetas e de las recaptar de la mai granda a la mai pitòta !

Avèm agut un corrièr electronic de l'educacion nacionala per nos explicar coma faire de causas per veire lo solelh sens se cremar los uèlhs (s'en pas rics per acharar de lunetas per tot lo monde). A la television se botèron totes a parlar d'aquò coma un eveniment de mancar pas.

Bon... cadun dins son escòla faguèt d'acamps per decidir d'achatar o pas de lunetas... d'organizar la jornada...

Puèi 2 jorns avant, avèm totes agut un autre messatge de l'educacion nacionala disent qu'èra ben dangeirosa aquela eclipsi e que benlèu seriá melhor de demorar a l'interior !!

Adonca, avèm un eveniment extraordinari que chal pas mancar mas fin final es conseilhat de barrar las pòrtas e las fenèstras e de pas sortir !!

Los parents èran tanben coussiroses sobretot que los enfants èran pas ambé la regenta mas l'estagiariá !

Bon... cadun prenguèt sa decision... per ieu e ma classa i aviá de lunetas a l'escòla e avian previst de sortir per còlas de 6 enfants per 2 adultes, d'agachar ambé las lunetas e de lèu tornar dins la classa (ambé l'eclipsi sòbre la ficha grafica, las planetas en art visual, las planetas en matematicas...).

Bon... lo divendres es arribat !! Normalament dins lo sud de la França lo solelh es pas çò que manca... Normalament... Per çò que aqueste matin lo solelh s'escondiguèt darrèr los nívols e qu'avèm pas mai vist de luna passar davant lo solelh que d'extra tèrrestra sòbre la planeta Març !!

Isabèl Peatier

Aprèp l'eclipsi, lo vent que nos bufa dins las aurellas, vaquí lo cambiament d'ora ! Encara una bona rason de desencusar lo nivèl d'excitacion dels enfants o la mala umor matinala !

L'avètz segurament remarcat, sèm passats a l'ora d'estiu la dimenjada passada. Sens pus se pausar de questions, o fasèm. Aqueste cambiament se fa dins mai de 70 paisses.

L'interès del passatge a l'ora d'estiu, seriá d'economisar l'energia (en profièchar mai tard de la luz del solelh pendent l'estiu), d'autres dison qu'ara es subretot per profièchar dels léasers prepausats pendent las seradas d'estiu... De segur que las seradas d'estiu son plan agradivas... Mas avèm mai de mal a nos colcar d'ora, doncas durmissèm mens ! Los efieches immediats del passatge a l'ora d'estiu sul temps de sòm redusit se sentisson pendent una setmana... Las vacas estressadas patisson tanben del cambiament de l'ora de mòlser, e la qualitat del lach... Se ditz tanben qu'en França l'economia d'energia es gaireben nula perque lo ritme dels actius los menan a se levar puslèu a partir de 6h e a se colcar a 22h passadas...

Es en 1784 que Benjamin Franklin abòrda aquela idèa d'ora d'estiu per economisar d'energia. Idèa tornada presa en 1907 per William Willet, inventor e entrepreneire anglés, dins un article sonat « waste of light » (desgalhatge de la luz del jorn).

En França, l'ora d'estiu foguèt votada e mesa en plaça en 1917. En 1940, jos l'ocupacion, l'ora d'estiu existissiá amb una diferéncia en zòna liure e zòna ocupada (jol contròl d'un comandament alemand se botèt a l'ora alemanda). A la liberacion, foguèt abandonada. En 1976 (consequéncia del tust petrolièr de 1973) i tornèt per economisar de l'energia (e deviá durar sonque lo temps del tust)...

Pichona ajuda memòria per saupre se cal avançar o recuolar d'una ora : a una granda partida d'entre nos lor agrada lo solelh e sèm preissats de lo veire en fin d'ivèrn alara avançam d'una ora per esperar mens. En fin d'estiu sabèm que lo freg arriba e recuolam per profièchar encara un pauc...

Aurelià Berthelon

« Dama Carcàs sona ! »

Per una polida jornada de febrèr, del temps de l'afortiment lenga de Limós, anèrem visitar la ciutat de Carcassona amb la còlha d'Aprène1 e la Margarida del CFPO Lengadòc .

Un còp le tren pres dempuèi Limós e una passejadeta dins la vila, arribèrem al pè de Ciutat.

Le rendetz-vos fusquèc pres amb un menaire de tust : le Pèire (regent de Pech Mary).

Podèrem pas visitar ciutat amb le ventre voida. Aprèp un brave picnic jos un solelh gaireben primaveral, en rota per la visita, seguèrem le nòstre menaire a través las carrièras estreitas e tornèrem montar le temps.

Cal saber qu' a Carcassona se crosan dos grands axes de circulacion, que foguèron utilizats dempuèi l'Antiquitat : de la Mar Mediterranèa a la Mar Granda, e del Massís Central a la Peninsula Iberica. Ciutat se quilha sus un planòl sus la riba dreita d'Aude.

Passarai sul periòde dels cèltas, romans e visigòts ...

Fusquèc amb la dinastia dels Trencavèls (de 1082 a 1209) que la vila s'afirmèc coma centre politic e cultural excepcional. Aquel periòde ric vegèc lo desvolopament del catarisme.

Los vescomtes tolerèron, e mai protegiguèron l'eretgia sus lors tèrras. Aquesta actitud de tolerància aguèc per

consequéncia la fin de la dinastia e la pèrda de l'independéncia occitana. La Crosada contra los Catars lançada pel Papa Inocenci III virèc lèu-lèu a una guèrra de conquista. En agost de 1209, aprèp un sètge que durèc 15 jorns, lo jove vescomte de Carcassona fusquèc pres pels franceses.

L'independéncia occitana s'acabèc alara: los Trencavèls fusquèron despoderats e lors tèrras fusquèron donadas a Simon de Monfort en recompensa de sos actes militars, puèi passèron al rei de França en 1226.

A partir de son annexion al reialme de França, le destin de Carcassona prenguèc una altra direccion. Jols regnes successius dels monarcas franceses, la vila prenguèc sa fisionomia actuala. Aprèp la temptativa de reconquista dels Occitans que fasquèc mèuca en 1240, los barris de Ciutat fusquèron destruits. Un borg novèl nasquèc en 1262 sus la riba esquèrra d'Aude: la Bastida de Sant Loïs. Fusquèc incendiada en 1355 pel Prince Negre, e reconstruida sulcòp, amb de fortificacions pus solidas. La Bastida se desvolopèc plan rapidament e ven un centre comercial de primèra importància, particularament gràcia a l'industria textil. Carcassona expòrta sos draps fins al Levant.

Ciutat s'afirmèc d'aquel temps coma fortalesa reiala mas l'utilizacion de tecnicas novèlas de guèrra, e subretot le

Lo festenal «la prima dels pòbles» se debana del 27 de març al 11 d'abril a Besièrs: concèrts, talhièrs, debats, teatre, contes, repaisses, filmes e un fum d'autres eveniments propicis als rescontres, son organizats. La tièra dels convidats es grandassa, ne vos balhi qualques uns per vos motivar d'anar trapar lo programa previst sus :

<http://immeubleassociatifbeziers.wordpress.com> : *Hannenm, les Dormeurs du bal, Castanha e vin novèl ...* Aquel festenal es organizat per un cinquantenat d'associacions besierencas e se debana dins los locals de la CIMADE qu'es una associacion de solidaritat amb los migrants, primièras victimas dels tremols socials, e lo CIAB qu'es un collectiu associatiu que se bolega per la creacion d'un immòble qu'albergariá d'associacions besierencas dins lo centre de la ciutat. Aquelas associacions s'amagan pas ideologicament e se posicionan clarament dins aquel temps de montada de las valors d'extrèma drecha dins la vila, en prepausant un festenal portant las valors de dubertura culturala, de tolerància, de respecte e de compreneson de l'autre. Vaquí un extrach del papafar de programacion: « Lo festenal dels pòbles es una fèsta facha per totes e dubèrta a totes[...]una fèsta de sosten[...]amb l'enveja de partejar sens indiferéncia e sens replec sus se. [...]viure amassa se teorisa pas, se decreta, se fa, se canta, se dança, se mescla, se beu, s'experimenta...». I cal anar, e prene exemple per aquò far dins las autras vilas e los vilatges d'Occitània, ont creis pauc a pauc lo «sentiment» d'insecuritat impausat pels mediás e las crisis que se materialisa electoralement per la montada del fascisme amagat de jaune e blau escur.

Avant d'èsser governats per l'extrèma drecha eiretièrs dels petainistas nos cal nos bolegar per, amb los nòstres mejans e nòstres biaisses, reviscolar las valors que nos representan. CONVIVENCIA!

Olivier Grolleau

desplaçament de la frontièra francoespanhòla en 1659 amb le Tractat dels Pirenèus provoquèron pauc a cha pauc son abandon.

La Ciutat que s'arroïnava , fusquèc salvada de la destruccion totala per Joan Pèire Cròs Mairevièla, un erudit carcassonés, Prosper Merimé, e l'arquitecte Eugène Viollet-le-Duc que restaurèron la fortalesa al sègle XIX.

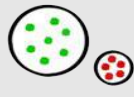
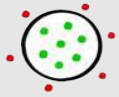
E alavetz perqué Carcassona, Pèire ?

La legenda conta que l'armada de Charlemagne fusquèc a las pòrtas de ciutat, en aqueles temps sarrasina. La princessa Carcàs menava les cavalièrs de Ciutat aprèp la mòrt de son òme. Le sètge durèc 5 ans.

Mas a la debuta de la seisena annada, la mangiscla e l'aiga se fasiàn de mai en mai raras .Demorava sonque un sac de blat e un porcèl. Dama Carcàs aguèc l'idèa d'apasturar le porcèl amb le sac de blat e de le getar per dessús las muralhas. Charlemagne, crescent que Ciutat regorgava de noiridura al punt de balhar blat als porcèls, levèc le sètge. Vesent l'armada de Charlemagne partir de la plana davant Ciutat, Dama Carcàs plena de jòia per le venciment del estrategèma decidèc de faire tindre totas las campanas de la vila. Un dels òmes de Charlemagne s'escribèc alara « Carcàs sona ! », d'ont le nom de Ciutat. Mercé a Pèire poguèrem dins aquela polida ciutat viure un brave moment de l'istòria d'Occitània

Olivier Rieffel

exclusion separacion

integracion

inclusion

Mon afortiment pedagogic dins una CLassa per l'Inclusion eScolara

Avèm totes fach, dins l'encastre de la formacion Aprene 1, un estagi d'una setmana dins l'estructura escolara de nòstra causida. Per ieu, èra una CLIS, la classa qu'es al sòtl, plan desseparada de las autras.

Dins la classa de la regenta especialista, Isabèla, i a 12 escolans despartits en 3 nivèls : los pichons, los mejans e los bèls. Totes los enfants dependon de la MDPH (son reconeguts coma andicapats). Las problematicas son variadas.

I a la pichona Julià qu'es en incapacitat de prene una decision e de balhar una responsa : Cal quasi li cridar dessus per li comandar de respondre.

I a lo pichon Mateò que sap sonque èsser dins l'oposicion. Es impossible per el d'acceptar sul-pic quicòm. Comença totjorn per refusar las consignas e las proposicions...

I a Maria, que fa dos caps de mai que ieu e qu'es tan granda dins son còs que pichona dins sa testa.

Cadun a sas dificultats socialas, cognitivas o psicologicas, e deurián normalament èsser integrats dins d'autras classas de l'escola mas Isabèla me diguèt qu'èra fòrça complicat pr'amor los regents 'normals' fan pas d'esfòrces per aculhir aquestes enfants e lors particularitats. Del còp, cada ensag fuguèt un escac.

Cal dire que dins la classa d'Isabèla, la pedagogia activa es esplechada a son maximum. La regenta utiliza tre qu'es possible çò que dison los enfants, çò que fan, çò que vivon. Fa de ligams en permanéncia, questiona los dròlles a cada instant. Isabèla utiliza tanben qualques institucions dins sa classa : lo enfants an de 'responsabilitats' (los mestiers), la setmana debuta per un moment d'escambi (lo Que de nòu ?), cada ser, i a un bilanç de la jornada, la classa farga un jornalet...

Del còp, me pausi una question : Perqué pas de classas especializadas en Calandreta ?

Celina Meunier

La barrutla dins menerbés

Del divendres 3 fins al diluns 6 d'abril se debanarà en Menerbés una passejada cantada organizada pel grop de polifonia occitana Lo Barrut. Del temps de la jornada lo Barrut, amai dels autoctònes motivats, se passejaràn pels camins e cada ser a 19 oras serà organiat un repais partejat, amb una degustacion de vin que s'acabarà sistematicament per un concèrt del Barrut amb un escambi de cançon. La barrutla començarà divendres a 19 oras a Capestanh a la «salle des douches», passarà per la Cauneta dissabte al castèl Coupe-rose, puèi per Azilhanet dimenge al domeni *Pech d'André* per acabar enfin a Siran diluns dins la glèisa de *Centeilles* amb las nòstras mairinas, las de la Mal cofada. Tot aquò es agratis solide! Venètz!

Olivier Grolleau

Una visita al collègi

Dins la formacion èra previst una setmana «afortiment pedagogic», èra l'escasença de causir çò qu'aviam enveja de veire per completar la nòstra formacion al nivèl pedagogic. D'unes causiguèron de veire d'establiments del public que foncionan en pedagogia institucionala, d'autres de veire d'establiments especializats o encara d'aprigondir un nivèl dins una Calandreta o de descobrir una escola ont auràn pas l'escasença d'anar ongan. Causiguèri d'anar veire çò que se passava al collègi Leon Còrdas que faguèri professor de matematicas al collègi abans de dintrar a Calandreta e aviái enveja de confrontar ma vision del collègi «classic» al collègi de Calandreta.

La setmana comencèt amb dos jorns especials, en descantonat, per la «setmana de la premsa a l'escola». Los professors trabalhèron per dos per prepausar una granda varietat de talhièrs que tractavan de l'istòria de la premsa eschicha, de la premsa satirica, la ràdio, lo tractament de las informacions chifradas dins la premsa, la plaça de la musica o de l'espòrt... Lo trabalh se faguèt amb l'enveja de far descobrir de causas, de metre los enfants en accion amb la redaccion d'articles e d'analisi, de partir d'eles e de lors experiéncias. Foguèri suspresa per la motivacion de tot lo mond qu'èra, per ieu, quicòm de pas forçadament evident al collègi...

Participèri a una sortida a «PierreVives» per descobrir l'estructura (mediatèca e archivats) e veire una mòstra sus los Chibanis, realizada per un parent fotograf. Foguèri impressionada pels enfants, curioses, interessats, respectuoses. La persona que nos faguèt la visita me diguèt tanben sa bona impression abans de nos quitar.

Lo tresen jorn, Bhim, que ven del Nepal, intervinguèt dins las classas, es un professor e director d'escolas, monta un fum de projectes a l'entorn de l'ecologia, de l'igièna, de l'educacion... Nos parlèt de son trabalh, son país, sa cultura, sa lenga... Los escambis se faguèron en anglés, en occitan, en francés, fuguèron rics e fuguèt tanben un cors d'umanitat. Una correspondéncia es segurament a se metre en plaça.

Lo darrièr jorn, rencontrèri un estudiant en psicologia que fa un estagi al collègi, escambièrem fòrça sus la pedagogia, lo ligam amb la psicologia institucionala, la plaça de cadun, las nòstras experiéncias...

Foguèt una setmana rica de discutidas, faguèt bolegar mas representacions del collègi. Descobriguèri una estructura a talha umana, dobèrta sul mond, ont lo monde se respècta, ont cadun a sa plaça e ne sap far, de plaça, a çò qu'es pas previst. Mercegi la còla tota per son acuelh, sa bona umor, sa disponibilitat. M'an mostrat qu'èra possible de pensar lo collègi d'un autre biais.

E cric e crac la bocla es boclada.

Faustina Kopp

Herri Urrats, qu'ei aquò ?

En Euskal Herria (País Basc), que han grans projectes tà las Ikastolas. E Herri Urrats que hè partida d'aquera dinamica qu'an. Qu'ei la hèsta de las Ikastolas, equivalent de las Calandretas en lenga Euskara.

L'associacion Herri Urrats, creada en 1984, qu'organiza tots los dusaus dimenges deu mes de mai aquera hèsta au lac de Senpere (Saint Pée sur Nivelle). Aquera acampant 5000 personas la prumèra annada, qu'a despuish 26 ans gahat un balanç considerable, e uèi que son tots los poblants deu País Basc qui s'acampan tà la promocion de l'euskara e tau sosten a las Ikastolas federadas a Seaska.

La tòca d'aquera grana hèsta qu'ei d'amassar argent tà permetre a l'estructura Seaska de miar un sosten financier a las Ikastolas qui an un projecte d'òbras o de construccion de locals.

Augan Herri Urrats, que's debanarà lo 10 de mai, que serà un moment clau tà trobar ua solucion definitu aus chepics de l'Ikastola de Ciboure. Qu'i podretz véder concerts, espetacles, danças, desbats, vilatges associatius.

Miren Genet

Una quilha de mai

La setmana passada èri a la Calandreta del Lis, per descobrir lo Bearn, sa lenga e sa cultura.

Lo divendres de matin amb la classa dels mai bèls, anèrem a la « maison tà tots »

retrobar lo Jojo, membre del club de quilhas de nòu del Lis e que ten la lenga, per jogar una partida.

Coneissiái, de pichòta, las quilhas de uèit avaironesas.

Las quilhas de uèit son la segonda activitat esportiva aprèp lo **football** en Avairon!

Aprèp recercas, aprenguèri que las quilhas de uèit son una evolucion del jòc de nòu.

Pels dos jòcs la tòca es de far tombar lo mai de quilhas.

Per las quilhas de uèit, la partida es descompausada en nòu còps repartits sus cinc distàncias de lançat (de 1 a 20 mètres) e cada còp compren 2 gèts: lo lançat de la quilha jogaire (una noventa quilha o lo quilhon) amb la bòla puèi lo lançat de la bòla.

Alara que per las de nòu, cal tanben projectar una quilha (la quilha de man) amb una bòla mas la cal largar ela tanben per efectuar una de las dotze figuras predefinidas. Cal efectuar aquelas figuras dins un òrdre reglamentari. La bòla deu tocar lo plomb tot en demorant dins lo carrat traçat al sòl. Un còp capitat permet de jogar un còp mai amb la constrencha que la bòla demòre sul terren (la rebatuda).

Las quilhas son metudas en plaça sul plantièr (carrat de 5 mètres de costats) en tèrra batuda, las uèit quilhas forman un carrat e la noventa es plaçada al centre.

Pels dos jòcs la bòla es de noguèr e pesa entre 3 e 6 kg per las quilhas de uèit e a l'entorn de 6 kg per las de nòu. Las quilhas son fach de fau. Las de nòu an una bòla al centre reforçada per de puntas, son de vertadièrs joièls d'ebenistariá.

D'oblidatz pas de far viure los espòrts tradicionals !

Marjorana Joly

Hòravenguts, jornal agratis, d'escampar pas per carrièra
APRENE, MVA
n°116 Général Margueritte 34500 Besièrs
Tel. 04 67 28 75 36 - www.aprene.org
Responsable de publicacion : Patrici Baccou
Cap redactor : Olivier Grolleau
Mesa en pagina : Aurelià Berthelon e Faustina Kopp

Entrevista de Roman Brunel, pel Collectiu de l'Estancabra de Tolosa

M.G. : **Qual es lo projècte de l'Estancabra ? La tòca ?**

R.B. : L'Estancabra vòl dobrir un café cultural associatiu a Tolosa, que siá un luòc de socialisacion per la lenga e de difusion de la cultura occitana, aquò vòl dire d'espectacles, concèrts, projeccions, seradas tematicas...

La tòca es d'aver un luòc pròpi per promòure l'occitan e la cultura occitana, tant pels locutors o los qu'an enveja d'aver d'escasenças per parlar, que pel monde que s'i interèssa de mai luènh, per qual serà l'escasença de descobrir l'òc d'un biais agradiu. L'idèa es pas que siá un "ghetò" occitanista, mas al contrari una dobertura sul monde, doncas i aurà mai que solament d'espectacles o concèrt en òc, mas tanben a l'entorn de las culturas del monde, per tèsisser de palancas e d'encontres. Volèm tanben que siá integrat dins la vida vidanta del barri ont se fara, çò que podèm pas dire encara. Mas caldrà que siá a proximitat del centre, o aisidament accessible.

M.G. : **Cossí funciona l'associacion ?**

R.B. : I a dos tipas d'aderents, los que se van implicar dins l'organizacion e la vida del café, e los que ne van aprofiechar e sostenir. La gestion es partejada entre sòcis actius, e las responsabilitats partejadas per un C.A. collegial de 14 personas. L'idèa es d'implicar e responsabilizar cadun sus un modèl orizontal e democratic. Ensajam de prene las decisions al consensus, aquò vòl dire per l'interès del projècte. Çò que vòl dire de prene lo temps de discutir e debatre.

M.G. : **De que fasètz coma accion per ara ?**

R.B. : Per ara, organisam de seradas o d'eveniments dins de luòcs que nos pòdon aculhir. Avèm fait 2 seradas de sosten amb de concèrts a l'ex-Estanquet, un loto a *La Chapelle*, un Balèti lo dimenge a *la Dynamo*, una serada DJ dins un bar (*Kraken*).. Tot aquò en 4 meses o quasi d'existéncia. E anam contunhar, al meteis temps que trabalham per rendre possible la dobertura del café, al nivèl administratiu, de l'organizacion, e de la recerca de moneda. Esperam d'aver un pauc de sosten del costat de las collectivitats, e anam lançar una operacion de finançament participatiu.

M.G. : **I a una tòca politica ?**

R.B. : Non, pas dirèctament. Siam pas aquí per portar una idèa politica. Siam recampats a l'entorn de l'idèa de far viure l'occitan al quotidian, de far conèisser la cultura e difusir d'artistes, de crear ligam social amb aquò, dins un objectiu cooperatiu. Avèm pas totes la meteissa idèa de l'Occitània, e es aquò qu'a d'interès. Es de far ensems. Aprèp, tot es "politic" d'un biais... Un luòc cultural a forçadament un impacte social. Volèm tanben qu'aquò se faga sus una dinamica d'economia solidariá, en trabalhar amb productors locals.

M.G. : **Perqué avètz pensat aquel projècte ?**

R.B. : A la debuta, per prene la seguida del trabalh que faguèt lo Remèsi Firmin amb l'Estanquet de la Portièra, que foguèt de tria pendent mai de 15 ans ! Per exemple, ieu meteis ai començat de parlar realment en anar a la Portièra, a "l'Estanquet" puèi qu'èra vengut pel monde lo nom del bar meteis. Calíá qu'aquò contunhe d'un biais, amb un autre Estanquet endacòm mai. Puèi avèm somiat de çò que poiriá balhar, al mielh, e anam ensajar de capitar quicòm de pròche de la projeccion ideala qu'avèm.

M.G. : **Avètz de ligams amb d'autres associacions o amb d'autres collectius ?**

R.B. : Segurament, e aquò es sonque la debuta. I a monde de la Tolosa Chorma fòrça implicats, de Osca (l'asso occitana de la facultat del Miralh), ieu veni de Calandreta, etc. Siam sòcis de Convergència Occitana, siam en ligam amb Detz TV, de musiciens e artistes, coma Dje Balèti qu'adjudèt fòrça per l'organizacion del Balèti, e volèm tèsisser mai de colaboracions encara.

M.G. : **Perqué avètz causit de lo sonar atal ?**

R.B. : Onèstament, foguèt una galejada lançada al moment de l'AG de constitucion, coma una contraccion d'Estanquet e Cabra (per la cabra d'aur). Aviam pas causit un nom e voliám que foguèsse una decision democratica. E fin finala aquò a agradat a la majoritat, es original e nos correspond ben. A mai, avèm aprèp qu'ongan es l'annada de la cabra per l'astrologia chinesa, doncas aquò tomba plan... Esperam qu'ajudarà la nòstra banda de cabras !

Miren Genet

HÒRAVENGUTS

Jornau de la còla deus Calandrins d'Aprène 1 2014/2015 N°8

A Babonnès

L'adreïça dels parents d'Isa que reçaupèrem sul messatge d'organizacion sonava ja coma un poèma : Adrian e Loisa demòran a Babonnès, un luòc-dich que depend del vilatge de Thoras, a la frontièra entre Lozèra e Leira-Nauta. Lo viatge me semblèt long e me pensèri qu'Isabèla aviá plan de coratge de far aquesta rota per cada estagi. Èrem pas arribats que ja l'Adrian nos menava a la bòria de son filh. Vegèrem de polidas vacas salers e faguèrem lo rescontre dels dos dròlles de Felip qu'èran dins la bòria coma de peisses dins l'aiga. Dintrèrem a l'ostal onte lo repais foguèt bon e natural. Un ambient plen de calor se farguèt lèu entre tota la taulada (lo vin a benlèu sa part de responsabilitat) e encadenèrem amb una velhada sus la bèstia de Gevaudan amb dos expèrts del tema, Bernat Solièr e Joan Richard acompanhats de Joan Ros.

Lendeman, lo matin d'ora, la longa taula en fusta de l'ostal èra ornada d'un pichon dejunar qu'a de pichon sonque lo nom : divèrsas varietats de pans fresques, burre, marmelada de l'ostal, fruchas, tè, café puèi partiguèrem cap al musèu de la bèstia. Lo caractèr un pauc "en decalatge" d'aqueste musèu m'agradèt. Una passejada bèla sul camin de Sant Jaume de Compostèla nos esperava, amb ramèl de jonquilhas e virada generala de cervesas a la clau. Me sovèni d'una clarièra onte l'èrba èra mai doça que dins lo prat del vesin.

Un còp de mai, Loisa nos faguèt un polit present amb lo repais que preparèt, e sos amics nos prengueron la man per dançar amb eles. Definitivament, sèm melhors per cantar las borreïas que per las dançar ! Totes mai cansats los unes que los autres, partiguèrem dormir amb de sovenirs plen lo cap e per ma part, amb de visatges d'òmes e de femnas que doblidarai pas.

Al matin seguent, èra ja lo moment de se dire adieu. Los pichons conilhs e la china obsessionada per la galina negra èran devenguts familiars. Èrem plan. Es amb fòrça emocion que cantèrem de cançons de mercejament a Loisa (Adrian èra ja defòra) e que lor daissèrem un libròt amb un mot de cadun.

Lo moment ont tampèrem la pòrta inscriguèt dins ma memòria aqueles dos jorns en çò d'Adrian e de "sa Loïseta", e mercegi aquelas doas personas d'aver dubèrt lor ostal a nòstres uèit visatges desconeguts.

Matilda Baccou

dins lo Gevaudan

e lo Velai

Sèm anats dins Margerida per encontrar la bèstia...

Al mes d'abril, amb una partida de la còla, descubriguèrem pendent quatre jorns dos cantons de Léger-Naut e un pauc la cultura locala. Entre una sieta de deliciosa *sopa d'ortiges* e de bonas *ensaladas de morrilhons e de lacheirons* aprestadas per la Loisa, profechèrem del solelh sul camin de Sent Jaume entre Saug e Lo Salvatge (una vintenada de quilomètres per admirar los païsatges e escambiar amb qualques autoctòns), dancèrem la borrièra e cantèrem, visitèrem lo musèu de las cresenças popularas e lo Puèi de Velai. Mas subretot, encontrèrem la bèstia... Que disi... La Bèstia !

Per dos còps, crosèrem lo seu camin : un ser, amb Bernard Soulier, especialista mondial d'aquesta creatura devenguda legenda, puèi per una fresca e brumosa matinada dins lo seu musèu a Saug.

Apreneguèrem qu'entre 1764 e 1767, la Bèstia faguèt mai de 88 victimas dins Margerida. S'ataquèt subretot a las femnas e als enfants, e sa reputacion despassèt lèu lèu las frontièras del país. Qualques jornals estrangiers se trufèron de l'incapacitat del rei de França a protegir son pòble. Del còp, Loís XV mandèt un çaire normand, lo sénher Denneval, que crosarà pas un lop en cinq meses. Lo rei, un pauc coflat per las trufariás, ordenèt a son portar-arquebusa, Mossur Antoine, de desbarrassar lo país de la Bèstia. Partiguèt amb son filh e 14 gardes reials e, tres meses aprèp, tuèt un bèl lop, lo lop de Chazes, que foguèt considerat coma la Bèstia pel rei.

Malurosament, las atacas s'arrestèron pas...

Uèit meses mai tard, lo 20 de junh 1767, Joan Chastel, un çaire reputat del canton, tuèt la Bèstia d'una bala benesida dins l'espatla. I aguèt pas mai de mòrts.

La despolha poiriguèt e foguèt perduda dins Paris. Aquò explica qu'a-uèi, d'unes proposan de teorias estonantas : seriá un extra-terrestre, o benlèu una ièna... Non non, èra un gos dreïçat per un tuaire, o encara un monilh... D'autres vòlon creire qu'i aviá mai d'una bèstia d'una portada entre un gos e un lop.

Alara... Avètz devinhat de quina bèstia vos parli ?

Celina Meunier

Lo Musèu de las Cresenças delh monde

Lo Musèu de las Cresenças delh monde presente l'òbra de Patrice Rey. Afeccionat d'Istòria amais de conletas, aquell plastician qu'a brelhat en Velai fai la cèrchas amai l'estudis de las cresenças popularas e daus mistèris delh champèstre. Acampa de contes, de conletas e de legendas d'a-ièr coma d'an-uèi baila vida ad aqueles personatges fantastics e interessants que demòran d'as pertot dins lo país. Aqueles imatges chaspusats e pinturats son lèu de bòn reconèisser dins la vida de chascun jorn, monde verriai, la ruralitat e l'univèrs populari de chascús. E tot pr'un còp, tot aqueles personatges figurats s'eschèpan dins lo fantastic. Patrice Rey nos conta l'enclavelatge de la popèia : que chal faire una popèia que sembla lo personatge que volètz atánher, puèi li apejar los sacrements qu'a podut reçaupre dins sa vida. E per achabar, la chal apongar de tachons e d'espionas per li mandar de malediccions. Los fuòcs folets que son mas d'anmas en pena, o la leprosa de la Val d'Arzon que maudiguèt los mauvas monde que l'avián entraucada coma una bèstia dinc una fòssa larja. Descubriretz tanben coma faire per arrancar lo demon d'una victima endemoniada e coma tirat lo mal de dedins elh defòra delh còrs amb las pèiras de veren. Las istòrias de fachinèiras, de fadas, de dama blanca, de rabilhaira, de dragon, de lop-garon, de diable e delh drac. Patrice Rey espia lo monde de las Cresenças de país e nos las descòbra en bailar una vida novèla a totes sos personatges fantastics e quauque pauc en folià.

Isabèl Peatier

Jornal de còla

Èrem assetats a l'entorn de la taula un diluns de ser a Besièrs, tres exemplars del jornal de la vila de Besièrs pausats dessús. N'i a totjorn a l'ostal de la vida associativa quand sèm en estagi de formacion e avèm una pichòta curiositat cap a çò qu'es escrich dedins... Lo «Sitio» de Jean Pougnet, dins lo Olé n°585, qu'aviái legit qualques jorns abans parlava dels mots crosats del jornal de la vila de Besièrs. Alara los avèm cercat dins la correccion del novèl numerò e n'avèm trapat un «partit montant» en doas letras. Es risolièr que mon primièr article dins lo nòstre jornal èra de mots crosats. Charrèrem sus l'utilitat de saupre far de mots-crosats per la classa, que permet de trabalhar sus las definicions del vocabulari important jos forma de jòc e que i a de pichòt logicials a gratis per ne far e sus çò que nos portèt lo jornal. A costat dels mots crosats i aviái un article sus «Mad Men», pensi que l'agacharai pas, qu'es una seria que desgosta los bobos bio... mas que los fachòs industrials van adorar.

Puèi las «Tribunas liuras de las opausicions» qu'es un espaci reservat a l'expression dels grops politics que compausan lo conselh municipal en ligam a de leis sus la libertat de la premsa e fixada per un reglament aprovat pel conselh municipal... doas còlas politics opausadas que fan un article comun e un autre que parla de l'interès d'aquel jornal cap a çò que còsta.

Nos sèm clinats un pauc mai sus aquel jornal. Foguèt un exemple de linha editoriala fòrça rica d'ensenhaments : degun signa pas los articles, i a un fum de reclamas, i a quitament pas un mot d'òc, pas d'informacions sus de manifestacions culturalas que son pas dirèctament ligadas a la municipalitat, mots crosats curioses, papièr glaçat e colors estranhas etc...

Tot aquò nos menèt a nos questionar sul jornal, sul nòstre jornal, sul jornal de la còla.

De que se pòt publicar ? de que se pòt pas publicar ? Qual son los destinataris d'aquel jornal ? De qu'es l'objectiu o los objectius de la publicacion ? Informar ? Comunicar ? Faire de publicitat ? Ont es la linha del «publicalament corrècte» ? Nos podriam dire qu'es mai complèxe amb un jornal fach e destinat als adultes, mas nos sembla tan complèxe pel jornal de classa. Aquela aventura de jornal de còla que practicam dempuèi la debuta de l'annada, nos menèt un fum de questions sus la problematica de l'etica e de la censura dins l'encastre d'un jornal de classa.

Nos sèm escampats dins aquela aventura sens se pausar realament la question dels objectius e dels destinataris. Per çò qu'es dels destinataris, sèm plan al fial de qual lo reçaup, mas es verai qu'aimariam plan saupre qual lo legís fin finala. Alara nos sèm dich que seriá plan dins nòstre jornal de daissar la paraula a nòstres lectors e de prepausar una tribuna liura, qu'es una experiéncia que nos questionèt, que nos agradèt e que se va acabar... Per aquò vos cal respondre, vos publicarem e benlèu s'entamenarà un debat enriquidor a mai que los messatges qu'avèm reçauputs a la debuta èran fòrça encoratjants. Mercé d'avança per vòstra participacion !

Olivier Grolleau e Faustina Kopp

Pomas d'amor sens tèrra

Passèri lo dimenge 10 de mai a la Vacaria (pas luenh del Cailar), a far de restauracion per una accion d'autofinançament per la Calandreta Terra Maire, ont es mon filh. Èra una borsa d'escambi de granas e de plantas (entre autres : òlis inconegudas, revista per enfants sus l'ecologia dins lo monde...) organizada per los semenaires del Lodevés-Larzac. Un ambient respectuós de la natura e una consciéncia de çò qu'avèm dins la sièta e de nòstra responsabilitat cap a la preservacion de varietats de plantas e legums. Sens èsser embarrada dins d'idèas, dempuèi qualques annadas, e de mai en mai, preni consciéncia de çò que fau per la planeta dins ma vida... Un exemple per las pomas d'amor (las tomatas), que m'agradan tant que me desgostan !

A l'ora d'ara, dont venon las pomas d'amor de nòstres supermercats ? Anam segurament dire d'Espanha (Almeria) mas pas sonque ! Quitament s'es marcat França per la produccion, lo biais de far de nòstres ancians es fòrça luènh ! Es un dels legums lo mai consumat en França (amb la caròta), segon las sorgas de l'INRA mai au mens 12 quilòs per an e per persona !

Aquesta polida frucha colorada de la pel al còr, qu'agrada tant als enfants qu'als adultes, qu'es tant bon caud de solelh, en ensalada o salsa, creis en suspension, fòra-sòl. Lors rasigas s'enfonzan dins de pavats de lana de ròca embaladas dins de plastic ! Ges de problèma de fanga !

Un exemple a costat de Nantas, en cò d'un ortalièr que trabalha sus 18 ectars. Sa produccion de tomatas es de 5000 tonas per annada (e 2000 tonas de congombres). Al cap de 6 meses, los plants mesuran 6 mètres e produson de fruches del mes de març al mes de novembre ! A costat, los plants de nòstres òrts semblan a de plantonetas... De segur ! Son pas geinats pels cambiaments de temps, lor vida se passa jos un teulat de veire que lor balha una temperatura perfiecha ! Lo climat es contrarotlat... (parlarem pas aici de las consequéncias al nivèl ecologic de l'utilizacion de las maquinas...).

Çaquela, aquesta montada de la produccion a pas cambiat lo prètz pels consumators ! E la chifra d'afars dels productors a pas crescut... Lo saber es ara dins las mans dels scientifics per «*los adaptar al mièlhs als besonhs dels productors (varietat productiva, bona per la cultura en sarra pendent l'ivèrn, resisténcia a las malautiás), tant coma pels distribuïtors (fruches fèrms, amb una bona durada de conservacion e una aparéncia polida).*» (sorga de l'INRA).

Aital amb las exigéncias de la granda distribucion e la dels consumators, la mendre imperfeccion rend lo fruch invendable ! (En passar : una bona illustracion de çò que fasèm d'un fruch mens polit que los autres, amb lo cort-metratge «*l'île aux fleurs*» disponible aici : <https://www.youtube.com/watch?v=cVDxctavOEo> !).

En tant que mamà e que futura regenta preferissi me dire que los enfants amb qual passi tant de temps auràn l'astre de conèisser lo plaser de causir çò que manjan...

Aurià Berthelon

L'escòla d'esquí

Lo calendèr escolar 2016 : lo patronat impausa son ritme.

Fins ara, las vacanças de la prima èran tròp tardièras dins l'annada e « penalizavan las estacions d'esquí ». Alara los deputats de las zònas de montanhas, o puslèu lo *lobbying* de l'esquí decidiguèron d'avançar las vacanças de la prima a la debuta d'abril, de tal biais que i aguèsse encara de nèu e permetre als mainatges e lors familhas d'aprofechar un còp de mai dins l'an de las estacions. Aquò vòl dire que totes los mainatges escolarizats pòràn partir a l'esquí en abril ? Brica, pas mai de 8% dels franceses partisson en vacanças a la montanha. Solide ! Quand sabèm qu'una setmana d'esquí per una familha representa 3 meses de SMIC... Sèm luènh de las 7 setmanas de trabalh e las 2 setmanas de vacanças recomandadas pels expèrts. L'escòla « benvolenta », atenta als ritmes e als besonhs dels mainatges, esperarà.

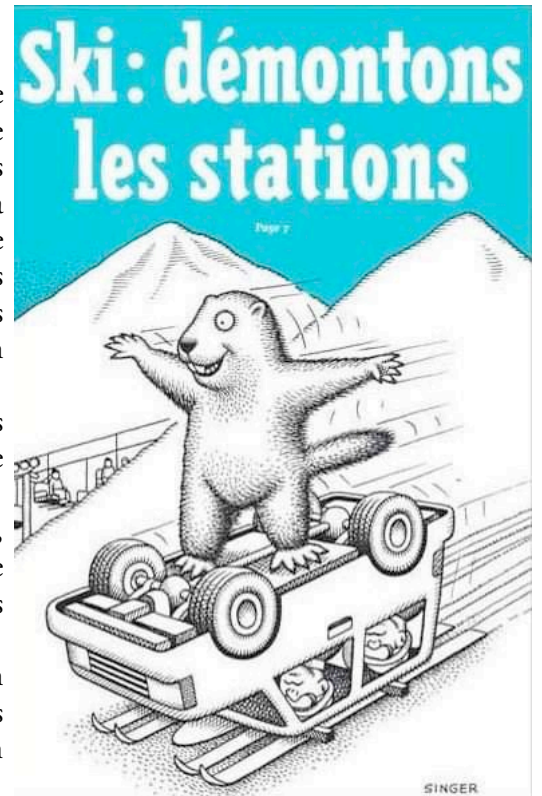
Aquel afar d'avançar las vacanças fariá, d'aprèp los expèrts de l'aur blanc, ganhar 3% de chifras d'afar a l'union dels mestiers e de las industrias de l'ostalariá. Mas aqueste espòrt s'internacionaliza, son de rics estrangiers que venon far d'esquí en França e non pas los mainatges escolarizats !

Al luòc de se preparar rasonablement al recaufament climatic en adaptant las infraestructuras toristicas (es estimada a 10 ans la fin de las estacions de bassa altitud) preferissèm plegar 13 milions d'escolans a un calendèr incoèrent.

L'esquí es un espòrt mecanizat e se deu equipar de mai en mai de canons a nèu « energivòres » amb d'immenses bacins de retencion d'aiga. Aups d'Uèz, la 7^{èna} estacion de França per exemple, es 135 pistas sus 10 000 ectaras, doas « usinas a nèu », mai de 900 canons a nèu, 80 equipaments per pujar... Sens parlar de la quimia lèu indispensable per luchar contra lo recaufament climatic que menarà d'autres menas de polucions e càncers que s'apondràn a los qu'existisson ja, ligats a l'emission de particulas finas per totes los motors de veituras, de camions, e del material d'entretèn de las pistas. E parlarem pas aici de l'escandal dels J.O. d'ivèrn.

L'esquí es un espòrt capitaliste per l'elèit pecunhat, ont lo clientelisme es rei. L'educacion Nacionala a lèu oblidat son manifeste en seguida dels atemptats de genièr passat : « luchar contra los determinismes socials [...] favorisar la mixitat sociala ».

Es pas deman la fin del long cohòrt de veituras en transumància ivernala !

Marjolaine Joly

De bèlgas a Besièrs, un còp !

Aquesta setmana, reçaupèrem los correspondents nautres, futurs professors dins lo segondari e en pedagogia institucionala. Foguèt una encontrada rica d'escambis, de discutidas, de cants...

Partejèron qualques moments de classa e institucionals amb nosaus entre visitas e torisme.

Istoric de la fèsta de las maires.

En aqueste jorn los enfants fan de presents a lor maire, d'objèctes que faguèron a l'escòla per exemple, puèi quand son adultes pòdon far de còcas...

Tre la Grècia antica foguèt celebrada una fèsta cap a las maires : una ceremonia èra facha a la prima per Rhéa la granda maire dels dieus qu'es tanben la maire de Zeus.

Lo 1er de Mars, una fèsta romana religiosa foguèt menada cap a las matronas que son las maires de familha, al moment de la Matroniala.

Al sègle XV, los Anglèses festegèron lo *Mothering Sunday* lo quatren dimenge del quaresma. Aqueste jorn pas degun trabalh, es una fèsta de familha.

En 1806, Napoleon auriá balhat l'idèa d'una fèsta nacionala consacrant « maires a la prima ».

En França es lo 10 de junh de 1906 dins lo vilatge d'Artas en Isèra que foguèt menada la tota primièra fèsta de las maires en l'onor de las maires de familhas nombroses.

En 1908, los Estats Units botèron en plaça la fèsta de las maires e lor balhèron lo nom de *Mother's Day*.

Lo Reiaume-Unit creèt aquesta fèsta en 1914, puèi en 1918 foguèt celebrada la « Jornada de las maires » a l'iniciativa del colonel de la Croix-Laval, qu'es una fèsta de las maires per las femnas que perdèron lor òme o lor dròlle al moment de la Primièra Guèrra Mondiala.

En Alemanha aquela fèsta foguèt creada en 1923.

Puèi, d'autres païses seguiguèron coma per exemple Belgica, Itàlia, Turquia, Austràlia.

En 1929, una jornada de las maires foguèt oficialisada pel governament dins l'encastre d'una politica natalista per far augmentar la natalitat. Al contrari de çò qu'ausissèm sovent es pas una creacion del Marescal Petain, mas foguèt el que la faguèt dintrar dins lo calendèr e parla de « jornada nacionala de las maires ».

La leis del 24 de mai de 1950 del President de la Republica Vincenç Auriol, fixèt la data d'aquela fèsta al darrièr dimenge del mes de mai e prevegèt l'inscripcion dels credits necessaris dins lo budjècte del ministèri.

L'organizacion de la fèsta foguèt balhada al ministèri cargat de la familha tre 2004.

En Espanha, « *El dia de la madre* » se festeja lo primièr dimenge del mes de mai. Es un jorn ont las maires se pausan e de costuma la familha va manjar al restaurant.

En China, festejan la fèsta de las maires ducas a l'Edat de 35 ans pas mai. Aquel jorn fa pas partida del calendèr.

En Argentina aquela fèsta se debana lo tresen dimenge d'octobre.

La fèsta de las maires es una fèsta que se festeja cada an al mes de mai dins mantun païses : en Belgica, al Canada, en Suïssa.

Dins aquestes tres païses se far lo segond dimenge de mai e en França, a Monacò es festejada lo darrièr dimenge del meteïmes mes.

Per contra s'aqueste dimenge es lo jorn de Pentacòsta alara la fèsta serà celebrada lo dimenge seguent, a la debuta del mes de junh.

La Fèsta del prat de la fadessa

Borg Sant Bernat es un vilatjòt situat entre Tolosa e La Vaur dins Lauragués. Le Bernat de Clairvaux vengut presicar contra les erèges, caçat de Vrudfuèlh, i trapèc refugi en 1145. Plan acuelhit, li balhèc son nom. Cada an per Pentacosta s'i debana una fèsta que trapa sas originas al moment de la crosada contra les Albigéses.

En 1211 pendent le sètge de La Vaur per las armadas de Simon de Monfort, le dròlle d'una veusa del vilatge fusquèc fait presonier pels Albigéses. Les joves del Borg, armats de picas, le desliurèron per le tornar a sa maire. La veusa reconeissenta dels liberators del filh balhèc per eles, le diluns de Pentacosta, una fèsta de cavals dins le seu prat. En sovenir, la fèsta serà celebrada cada an... E dempuèi, aquela tradicion perdura. Cada diluns de Pentacosta, les joves del vilatge e alentorn festejan, un cortègi partís del vilatge a miègjorn del solelh. S'i trapa dins l'òrdre : les musicians que jògan la musica tradicionala e l'aire del prat de la fadessa, la bandièra, les enfants en abits de soldats amb casques e picas, le cònse montat sus un caval, davant de cavalièrs en abits, l'escut del Prat e aquel del Borg, des carris e veituras florits. Le cortègi partís seguit pels vilatgeses. La fola se dirigís cap al prat situat dins la val de Giron a 2 km a quicòm pròche al nòrd del vilatge. Dins aquel prat d'una ectara e mièja environ, l'usatge vòl qu'a la dintrada, una superfícia de prèp catòrze aras, siá d'en primièr desromegada pel proprietari (la comuna per arrestar les conflictes amb les proprietaris comprèc le prat en 1885), per mostrar que la dintrada es liura. L'èrba deu demorar dins tot lo demai del prat, per que les cavals pòscan pàisser e sautar en tota libertat. Aquí se dona la fèsta. La musica jòga dins son luòc reservat. Las danças començan, lo monde corrison, s'amusan, rison. Se ditz que « dins le prat cap filha de pè », las audaciosas son transportadas e rotladas dins l'èrba mas delicatament, se los galants vòlon aver l'onor del poton autorizat. Se sèga l'èrba d'amor (amoretta o tremblants) gatge de fidelitat, conservada preciosament fins al ramelet de l'an que ven. Les cavalièrs se preparan en linha e partisson per la corsa. Aprèp tres torns del prat, lo cavalièr arribat primièr es fait rei de la fèsta. Causís sa cavalièra entre las joventas del vilatge que ven reina, li pausa una corona de flors blancas sus sa tèsta. Le rei la pren sus la cropa, se plaça al cap dels cavalièrs que causisson tanben cadun lor cavalièra formant atal lo reinatge.

A 15 oras solara le cortègi se torna formar e daissa le prat, acompanha la fola per tornar al vilatge. A la fin del camin le cortègi se dispersa, se mescla a las gents.

La musica torna, las danças començan, las barracas de la fièra e los vira-vira son investits cap a la fin de la nuèit.

Olivier Rieffel

Las Paraulas de la cançon del prat :

« Anirem totis al Prat
Nous irons tous au Pré
Al Prat de la fadessa
Au Pré de la Fadaise
Tot le long de la Moisseguesa
Tout le long de la « Mouysségaise »
Beurem de bon vin blanc
Nous boirons du bon vin blanc
Viva le roge amai le blanc
Vive le rouge et le blanc
Seguirem nòstre « Maira »
Nous suivrons notre maire
Coma b'ac vòl l'istoèra
Comme le veut l'histoire
Partirem en cantant
Nous partirons en chantant
Viva le roge amai le blanc
Vive le rouge et le blanc »

Hòravenguts, jornal a gratis, d'escampar pas en carrièra
APRENE. MVA
n°116 Général Margueritte, 34500 Besièrs
Tel. 04 67 28 75 36
www.aprene.org
Responsable de publicacion : Patrici Baccou
Cap redactor : Olivier Rieffel
Mesa en pagina : Isabèl Peatier, Celina Meunier e la còla

HÒRA VENGUTS

Jornau de la còla deus Calandrina d'Aprè 1 2014/2015 N°9

Istòria de Mal Cofats

Setmana d'avaloracions, darrièr jornal, l'annada s'acaba...

Una annada rica, intensa, de còps dificila.

Una annada de rescontres, d'escambis, de cooperacion, de confrontacions.

Una annada de descobèrtas, que siá de personas, de cultura o de se.

La bilançarem, prendrem lo temps de tornar dessús.

Çò qu'es segur es que foguèt una annada de formacion e de deformacion.

Una de las que te bolegan. Son de cambiaments interiors mas se veson, s'agachatz plan las fòtos de debut d'an, i a mai de pòchas jos los uèlhs mas i a un autre quicòm qu'es pas parièr...

Sabèm qu'avèm plan causit las nòstras mairinas, las cantèrem l'annada tota, mas i a tanben lo nom de la còla que nos pega als pels. Coma per marcar los cambiaments los qu'èran corts an crescuts, los qu'èran longs foguèron copats e d'unes foguèron rasats, d'un costat o d'un autre...

Una annada de cambiaments (e) de cofadura per la còla de la Mal Cofada.

Faustina Kopp

Los calandrina 10 mèses aprèp.

Los calandrina Setembre de 2014.

Tant de cambiaments en solament 10 meses...

Que siá al nivèl personal o professional, me reconeissi pas pus. Tròp de causas boleguèron e sentissi que i a encara de causas de bolegar mas l'annada s'acaba ja.

A la debuta de l'annada, pensavi saupre çò qu'èra la pedagogia institucionala e Freinet. Me disiái qu'aviái subretot d'aprè cossí far amb los tèxtes liures e las cintas... Quina pretencion ! Sabiái pas res, e ara, ai l'impression de ne saupre encara mens, d'aver encara mai d'experimentar e d'aprè, quitament s'aprenuèri tant de causas. Ara, ai l'impression d'aver après fòrça causas en tròp pauc de temps. Me pausi un miliassada de questions per la gestion de la classa l'an que ven.

Cossí vau far de correspondéncia ? Correspondéncia de classa ? Individuala ? Las doas ? E lo passatge de las cintas ? Un moment plan institucionalizat dins l'emplec del temps o a la demanda dels escolans ? E lo mercat ? Un còp per setmana lo divendres dins la classa ? Un còp per mes ? Amb l'escòla tota ? E de que poirem vendre e crompar ? E la monada ? Pagarai l'esfòrc o los mestiers ? Benlèu los dos ? Pagarai sul pic o a la fin de la setmana ? E cossí vau far s'ai mai d'un cycle ? Capiti de far trabalhar amassa los cycles 2 e 3 mas ai mai de problèmas amb lo cycle 1...

E cossí... ? E quand... ? E si... ? E qual... ? E...

Sabi qu'èsser regenta, es una remesa en question permanenta de las nòstras practicas e qu'aprenèm cada jorn fins a la retirada, mas soi un pauc espaurugada tant soi conscienta de tot çò que devi melhorar.

Celina Meunier

La còla de la Mal Cofada se jonh als ancians calandrina per transmetre una pensada a la familha de Roseta Garric, que ven de morir.
Roseta marquèt l'enfancia de fòrças enfants a la debuta de la Calandreta de Besièrs e nos sovendrem totjorn d'ela.

Bigòt

Vaquí lo darrièr jornal, e la causida de çò que volèm partejar es encara mai complicada.

De far un retorn sus l'annada, i auriá tròp de causas de dire, mas subretot, seriá coma virar una pagina, coma acceptar qu'es ja acabat, e pel moment vòli pas. Vòli encara ne profiechar, demòran encara 34 jorns... Vau donc far coma si de ren n'èra, e vos parlar de Bigòt.

Antòni Ipolit Bigòt nasquèt lo 27 de febrèr 1825 a Nimes e moriguèt lo 7 de genièr 1897, dins la meteissa vila qu'aviá pas jamai vertadièrament quitada. Aqueste òme, qu'èra *parpalhòu* e republican, me sembla que foguèt emplit d'umanitat e de questionaments sul monde.

E quand legissi Bigòt e la seuna lenga qu'a pas jamai volgut arrestar de parlar, soi portada tan per la musica de sas faulas que per las idèas que son denunciadas amb umor (mas lo comic de Bigòt es pas un comic gras, es mai de moralitats cinicas), o amb pudor e doçor.

Benlèu coneissètz sa poèsia *Marion*, qu'auriá escrita amb Mistral e qu'es tant polida que balha l'enveja d'èsser vièlh, o *Lo tonelièr* que seriá plan triste sens son costat fantastic, o encara son apèl a la *Fraternitat* (que seriá benlèu estat un apèl a la *sororitat*, si Bigòt viviá a la nòstra epòca).

I a tròp de tèxtes d'el qu'aimariái partejar amb vos. Vos pòdi sonque conselhar de prene lo temps d'anar veire.

Çaquela, vos vou far tastar un pauc de Bigòt amb sa moralitat de *Lo rainal e lo crotatàs*, qu'es plan dins l'aire del temps :

« Coma trobatz aquò ? - Vòstei mestres d'escòla
Aprenon ais enfants pas qu'un tas de babiòlas
Coma vos disiái, siai pas qu'un vièlh codonh,
Mai tròbe que se perd de beus còps de baston.
Òsca ! S'an de talent ne'n fan un bon usatge :
Aprenon ais enfants a raubar de fromatge
Ai crotatàs ! E mai, leis autrei, ben sovent
Començan pèr la forma e puèi van a l'argent.
Gachàs ! Leis aime pas vòsteis òmes de tasta ;
Quand nautrei trabalham son bons pèr faire fèsta.
S'èra governament, pèr uei o pèr deman,
Lei metriái a Calhena, amb un crochon de pan,
E ié diriái : « Messieurs, ah ! Ça 'nem, bon coratge !
Cercatz de crotatàs se voletz de fromatge. »

Celina Meunier

Quina annada !

La fin de l'annada d'Aprène1 se sarra e aquí le darrièr jornal de còlha. Es donc le bon moment de díser un quicomet sul viscut d'ongan. Pichon tornar enrè, la debuta de formacion comencèc donc en setembre. Fasquèri coneissença amb le personal del centre d'Aprène e amb la meuna còlha, batejada còlha de la Mal Cofada en decembre. Vos cal díser que som le mai vièlh del grop mas, per l'anecdòta, es pas forçadament un inconvenient. L'annada fusquèc plan cargada, plan rica de causas de tota mena. Vos parlarai pas del contengut de la formacion que siá de las institucions, dels corses de matematicas, de literatura, d'istòria, de PI, de tambornet...ni mai de las qualitats umanas e professionalas dels formators. Veni de viure en dètz meses un fum de causas a «hum de calhau», fusquèron tant ocupats que vegèri pas le temps passar. Quora disèm que les viatges forman la joinessa som pas brica segur d'aquò e ça que la ne'n fasquèri de viatges : entre Besièrs e l'ostal dins Lauragués, d'anar/tornar a Pàmias pels remplaçaments, les desplaçaments pels tres moduls dont dos dins las calandretas de Tolosa e un a la Calandreta de Castras. E aquí parli pas tanpauc dels estagis d'afortiment de lenga a Naucela, Limós e Nimes o de descobèrtas d'estructuras occitanas a Tolosa o dins Gevaudanés. Una remarca en passant, me sentissi privilegiat cap a mantun collèga de formacion cap a la distància qu'i aviá entre l'ostal e les diferents luòcs d'estagis. Me sembla qu'ai mai de pels blancs ara que non pas a la debuta de l'annada escolara. Coma disèm : cap de baug blanqueja pas, o benlèu qu'ongan ganhèri en sapiéncia e maduredat, encara que som pas segur d'aquò. Donc aquela annada, e es pas encara acabada, m'a permés d'encontrar personas que comptan e que comptaran pel futur, futur de regent e d'òme amb una O majúscula. Sèm a evoluar de longa, de nos construir e cada jorn aprenèm. Vos mercegi totes e som plan segur qu'aurem l'escasença de nos tornar veire per un congres, un acamp... Passarem encara de plan bons moments e acabarem coma sovent... En cançons.

Olivier Rieffel

Fèstas occitanas a gratis !

Miègjorn-Pirenèus e Lengadòc van fusionar per venir una de las regions las mai bèlas d'Euròpa.

A l'ora ont Montpelhièr e Tolosa se disputan las competéncias regionalas, se debana dins Lengadòc un fum de festenals e de manifestacions ligadas a las lengas e las culturas del canton : Occitan e Catalan.

D'unas associacions participèron a l'apèl a projècte finançat per la region nomenat «total festum». Demest aqueles festenals qualques Calandretas n'organisèron : Lo 4 de junh i aguèt a Besièrs lo torneig de tambornet pels calandrons e un balèti per totes co-organizat pel CIRDÒC, la liga de tambornet de Lengadòc e las Calandretas besierencas. I aguèt lo 6 de junh a Montpelhièr un balèti la nuèit tota amb Golamas'k e d'autres, organizat per las escolas Calandretas de Montpelhièr. Lo 27 de junh totjorn a Montpelhièr, al pargue Montcalm, torneig de tambornet e balèti organizat per *Inter cal.* N'aprofièchi per faire un omenatge a la memòria de Nicolas Bory que foguèt plan actiu dins las accions de las Calandretas Montpelhierencas.

Lo 20 de junh balèti a Seta amb Du Bartas organizat per la Calandreta de Seta. Los 12 e 13 de junh a Vilanoveta es la Calandreta de Ginjac qu'organiza doas seradas de concèrts amb Fai deli, Mauresca, Djé Balèti e las mairinas nòstras de la Mal Cofada. A notar tanben lo Festafogassa a Murvièl-lez-Montpelhièr los 12 e 13 de junh, o encara dimècres 10 de junh a St Saturnin-de-Lucian la difusion de « la seria » de *Piget prod* e una conferéncia amb Camille Martel autor de « *La façon de Marseille* ».

E subretot de mancar pas a Menerba, lo 26 de junh, una serada de concèrts en l'onor del poèta menerbenc Leon Còrdas.

Al plaser de vos i veire.

Olivier Grolleau

Passejada al lac del Salagon

Hòravenguda, ne soi una... Dempuèi qu'arribèri dins la region, ausissi parlar d'istòrias del lac del Salagon e del vilatge de Cèla, que son pas jamai las meteissas ! Coma dins las classas, al Que de nòu, los enfants tornan totes amb de versions diferentas...

Es a la fin del las annadas 50 que nasquèt lo projècte de construccion d'un barratge sul riu del Salagon. Fàcia a la surproduccion viticòla, l'idèa principala foguèt d'irrigar la valada per permetre una reconvertida agricòla (cultura fruchièra).

Las comunas de Clarmont d'Erau a l'èst, de Liausson al Sud, d'Octon a l'oèst e Cèla al nòrd foguèron en partida negadas.

Los estajants del vilatge de Cèla (majoritàriament d'agricultors), foguèron expropriats que la montada d'aiga supausava una negada del vilatge. Lo vilatge ofrís uèi una vision paradoxala : un imatge d'abandon e de serenitat... La mage part dels ostals son a mitat destrusits e los que son abitats son fòrça plan entretenguts.

Las òbras durèron 5 ans. Parallèlament, d'autres programas d'irrigacion dins sud de França avián engendrat una surproduccion qu'aviá ja fait tombar los corses : lo programa del Salagon foguèt pas jamai acabat. Lo vilatge de Cèla escapèt alara a la negada d'una altra partida del vilatge, mas los estajants èran ja installats endacòm mai...

Pasmens lo Salagon es a l'ora d'ara un luòc de torisme, d'ecologia, de passejada...

Lo bacin del Salagon es caracterizat per sa color roja (preséncia d'oxide de fèrre). L'origina d'aquela ròca dicha « rufas » ven del latin *rufus* : roja.

La susfàcia del lac es de 700 ectares. Es dominat per de monts e platèls culminant fins a 535m (Mont Liausson).

Es un luòc que pòt agradar a totes, esportius, toristas, plonjaires,... Pels estajants del lodevés e del cermontés es un luòc fòrça investit, l'annada tota...

Aurelia Berthelon

Una annada d'A1

Lo mèrcres 3 de junh soi pas encara en vacanças mas la cholor delh mèijorn e la caravana me donan l'impression de çai èsser. En fa non, soi pas en vacanças, la fin de l'annada A1 apròcha, amb ela, las avaloracions.

E aquí de repotegar encara un còp qu'arribe pas de trapar una connexion internet !!

« Accès internet vès l'acçuèlh », es escrit a l'entrada delh camping mas m'assare tament de l'acçuèlh que se contunhe, vau achabar dins l'ostal de la gardiana... E quand demande coma faire per aver internet, la gardiana de me respondre : « Ieu i coneisse pas res, aquò es mon garçon que s'en trasteja, serà benlèu aquí la setmana que ven ! » e de partir en marmalhar « me fan cagar amb lhor internet... pòt pas anar vès la plaja coma los autres ! ».

Es tanben aquò una annada A1 : trobar internet ! Mas pas qu'aquò...

6000 km per anar vès Besièrs, 3500 km per anar vès Nimes, 6000 km per anar vès Montpelhièr, 3440 km per anar vès Orilhac, 1800 km per anar als estagis d'afortiment de lenga, es a dire : 20 740 km en 10 meses (sens comptar lo trajèctes dins la setmana...)

Utilisèrè la veitura, lo coveituratge, lo tren, lo vèlo, lo tram e un còp lo chaça-nèu.

Durmiguèrè dins de fogals per los joves, dins d'apartaments voides, sobre los canapés d'amics, a cò de la tanta o delh cosin, dins de gites, a l'ostalariá, dins un collègi, dins d'ostal per la joinessa, dins la caravana e d'autres còps « amalonada » dins de pitòts cantons amb los autres de la còla A1 ! Sobre 45 setmanas siá 315 nuèits n'en passèrè pas mai de 90 a mon ostal (e encara que me levave los luns a 4 oras per pas partir lo duminche).

Mangèrè lo melhor e lo pièger, biuguèrè de bòn vin de Langadòc.

Aiara pòde trobar mon chamin per Nimes, Montpelhièrs (mai o mens, sobretot mens), Besièrs, Carcasona (la ciutada), Orlhac...

Fau un pauc mai la diferença entre Langadoc, lo Miègjorn-Pirenèu,-Aquitània (que per ieu tot aquò èra Sud e pas mai)...

Faguèrè de tambornets, de carnavals, d'esculpturas de chabras, de chaval, d'expression corporal, de chants, de caladas, de danças...

Dintrèrè dins una desena de calandretas, encontrèrè una vintenada de regents, coneisse una centena de pitòts nom de calandròns.

Descobriguèrè e visquèrè la pedagogia institucionala. E la tièra es pas achabada...

E sobretot soi anat cercar luènh çò qu'èra tant present dins mon èstre mas qu'èra escondut per se pas jamai exprimir, d'èsser un pauc vergonhosa, de pas jamai i botar un nom dessobre... ma cultura, la cultura occitana.

Anuèit... legisse, escribe e parle « lo patoès ! »

Isabèl Peatier

Mots mesclats d'Onorina Loupias

Troba los mots següents dins lo tablèu (pòdon èsser al la verticala o a l'horizontala).

APRENE	FEDERACION
ASSOCIACION	INSTITUCIONS
AUTONOMIA	JORNAL
CALANDRETA	LENGAS
CALANDRONS	MANIPULACIONS
CANTON	MONEDA
CINTAS	OCCITAN
COLORS	PALANCAS
CONSELH	PARENTS
COOPERACION	REGENT

F	U	N	O	R	L	D	A	H	U	M	G	J	O	R	N	A	L	P	E	R	O	M	C
E	L	A	C	I	U	N	S	A	B	L	J	C	N	E	I	M	A	U	D	L	G	R	A
M	S	D	C	A	C	I	F	E	D	E	R	A	C	I	O	N	I	V	M	C	E	L	N
C	M	J	I	R	O	S	V	A	M	T	H	S	L	E	M	S	U	E	C	A	N	O	T
O	Q	D	T	A	H	E	P	F	R	Q	J	U	V	D	S	L	C	A	M	F	I	P	O
L	T	O	A	M	G	R	A	B	M	E	L	F	D	E	A	P	R	E	N	E	M	T	N
V	Q	S	N	E	L	O	I	N	B	R	U	L	A	U	R	G	N	M	T	D	U	A	P
R	I	B	R	H	N	M	O	E	V	U	M	E	Q	L	F	C	U	C	O	L	O	R	S
L	E	I	N	S	T	I	T	U	C	I	O	N	S	M	U	R	E	N	L	M	D	S	Q
F	V	A	L	D	R	Q	S	D	B	J	M	G	R	A	N	T	C	B	I	J	M	H	F
R	E	G	E	N	T	J	E	L	S	Q	F	A	C	S	G	E	A	G	D	B	S	F	T
E	H	R	M	Q	C	N	G	S	E	T	P	S	O	T	R	D	L	I	N	L	U	T	O
A	G	H	L	M	E	Q	V	T	J	L	I	U	T	E	S	B	A	R	G	D	S	A	U
I	E	J	Q	O	M	U	A	B	M	S	E	F	A	U	T	O	N	O	M	I	A	C	G
T	P	M	S	N	Q	C	B	T	L	C	S	E	T	F	G	S	D	Q	U	J	O	M	F
I	L	B	D	E	A	S	E	F	M	R	L	N	G	E	T	I	R	L	E	N	M	Q	E
P	E	R	A	D	C	E	I	L	M	S	Q	A	E	T	N	I	E	O	M	T	E	A	C
O	U	T	R	A	B	A	E	M	E	N	L	I	N	V	A	E	T	F	H	J	O	R	P
E	F	R	C	H	I	N	S	Q	H	A	H	P	C	I	N	T	A	S	E	Q	V	N	A
U	R	P	O	N	B	S	F	A	E	S	N	U	M	O	E	C	E	R	I	J	T	F	R
I	F	C	O	N	S	E	L	H	A	S	E	H	L	R	A	C	D	S	O	U	R	L	E
A	B	E	P	L	M	P	A	E	T	O	B	F	S	M	O	I	R	F	G	H	M	T	N
T	J	P	E	N	V	A	Q	L	U	C	S	V	G	F	R	U	I	P	N	C	E	J	T
F	L	J	R	M	D	M	U	R	T	I	A	U	I	O	M	P	A	L	A	N	C	A	S
O	N	M	A	G	E	T	M	O	P	A	V	E	R	L	U	I	M	T	U	M	G	S	E
U	R	N	C	M	E	F	U	T	O	C	D	A	V	R	G	U	L	M	T	E	A	B	D
S	C	B	I	E	U	O	M	A	N	I	P	U	L	A	C	I	O	N	S	I	P	U	Q
R	A	H	O	J	L	E	C	V	H	O	L	T	C	A	L	A	N	D	R	O	N	S	M
M	L	D	N	R	F	T	I	D	F	N	M	P	R	T	U	O	L	T	U	H	D	E	R

La vacunacion, obligacion o libertat ?

Dins l'actualitat d'aqueles darrièrs jorns avèm ausit parlar de l'escòla Steiner Waldorf de la banlèga de Colmar en Alsàcia. Se ditz que 93 cases de senepiu son estats recensats dins l'escòla, ont mai de la mitat del escolans èran pas vaccinats.

Lo taus minimum de la cobèrta vaccinala del ninon de 95% es, segond las autoritats sanitàrias necessàrias per arrestar la circulacion virala. Lo vaccin contra lo senepiu es inclús dins un vaccin combinat senepiu-aurelhons-rubeòla. Amb una primièra dòsa recomandada a l'atge de 12 meses amb dos rampèls. Aquesta cobèrta vaccinala demorariá encara tròp bassa dins d'unas regions

e la vacunacion administrada dins los 72 oras aprèp contacte evitariá la subvenguda de la malautiá. Lo senepiu se transmet per via aeriana, sens contacte. Ara los establiments escolars en matèria de vacunacion son pro regdes, los certificats de contra-indicacion i son pas totjorn acceptats.

Dins lo país del dreches de l'Òme, podriám pensar que cadun pòsca èsser liure de sa causida de sos suènhes e de sa prevencion, dins un lagui d'interès general e de santat publica mas tanben dins lo respècte de las libertats individualas. Mas la França es l'un dels darrièrs païsses d'Euròpa de mantèner la vacunacion obligatòria (3 vaccins son obligatòris: Difteria, Tetanòs, Poliomièliti). Nombroses païsses vesins n'obligan pas mai la vacunacion per de questions d'etica e pensan qu'aqueste acte deu èsser voluntari. Alara, cossí podèm evitar la vacunacion obligatòria ? Mentre que, causir de se far pas vaccinar implica un mòde de vida que favorisa l'alachament perlongat, la prevencion, aver recors a una medecina doça, un environament calme e una alimentacion sana. Es vertat que dempuèi Pasteur lo nivèl de vida a cambiat, las règlas d'igiènas se son melhoradas e permetèron d'eradicar o quasiment de malautiás.

En mai, las malautiás de l'enfança jògan un ròtle capital dins lo renfòrçament de nòstras defenses immunitàrias. Aquela immunitat conferada per fòrças malautiás es definitiva, çò qu'es pas lo cas per la vacunacion que fa pas que de rebutar l'atge de lors manifestacions cap a l'adolescència o l'atge adulte, periòdes de la vida ont son fòrça mai grèvas. Tanben nòstre organisme es pas estat programat per tractar los metals (Mercuri, Plomb e l'Alumini presents dins los vaccins), e encara mens lors sinergias. Existís pas brica d'endrech dins nòstre metabolisme, de plaça per aqueles toxics. Avèm per eles pas cap de via de tractament o d'eliminacion, son doncas d'intruses que blocan nòstres sistèmas cellular e enzimatic.

Nos podèm ara demandar perdequé nos amagan que la vacunacion es ineficaça e dangeirosa ? E perdequé impausan un vaccin non obligatòria en lo aparant als obligatòris ? Benlèu traparetz aquí de responsas possiblas : lo mercat mondial del vaccin representa 2,3 miliards d'euros dont 1 miliard per l'Euròpa. En mai la vacunacion encoratja la dependéncia medicala, morala e financièra dels païsses del tèrç-monde cap als païsses occidentals.

Marjolaine Joly

La classa de descobèrta e la descobèrta de la classa.

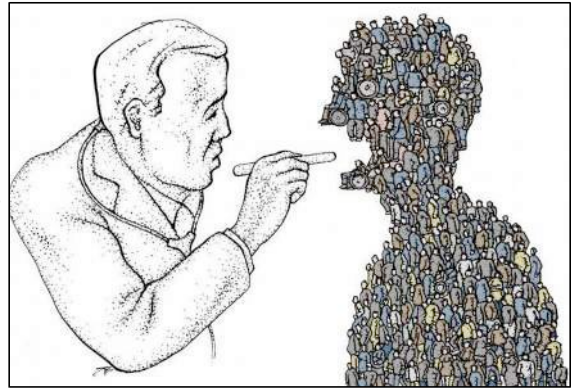
La segonda setmana de mon modul 3, acompanyèri la classa a Leucate per tres jorns sul tèma del circ. Coneissiái pas plan los enfants, sabiái lor pichon nom (aqueste an, faguèri trabalhar la fisionomia coma jamai) e pas grand causa de mai. Lo rendetz-vos èra dabans la pòsta de Besièrs a 8 oras 45. Las doas classas partissián amb de regentas que coneissián lo luòc, l'organizacion èra rodada : cada classa aviá sa sota per recaptar las sacas, l'òrdre per far dintrar las classas dins lo carri èra establìt, las zònas del trepador èran delimitadas... A l'ora prevista, totes los enfants e lors parents èran presents. Esperèrem un bon vintenat de minutas abans que l'autobus apareisca. Los enfants estrambordats daissèron los parents esmauguts sul trepador ; l'aventura podiá començar.

Lo luòc èra polit, las cambras balhavan sus las tendas de circ que ponctuavan lo pichon parc e sus un immens terrenç de jòc (amb tobogans, escalas, cabanas e cubs de còrdas). Lo centre es immens, existisson de salas de trabalh e de salas de fèsta, de cambras per desenar e un manjador plan bèl (e plan pensat : èra pas lo pati dins aquel pati).

A nòstra arribada, un grop d'animadors nos esperava : vestits e mascarats de palhassas, dintrèron dins lo carri per se presentar. Jojo, Lucas e David acompanyarián los enfants dins las activitats de circ e dins la vida quotidiana (repaisses compreses... lo grand luxe !) pendent los tres jorns.

Los enfants aguèron sonque lo temps de s'installar dins las cambras (las còlas foguèron fargadas per las regentas) qu'èra ja ora d'anar prene lo picamica jol cubèrt a costat del batèu.

(seguida sus la pagina seguenta)

L'organizacion de las tres jornadas èra milimetrada : los enfants fasián doas activitats de circ per jorn (una lo matin, una lo tantòst) amb dos animators diferents. A miègjorn, lo repais se preniá al manjador e en fin de jornada, anàvem a la mar pel gòstar. Lo repais del ser se preniá aprèp las dochas e se'n seguissiá una velhada (espectacle o fèsta). Las doas classes èran mescladas pels talhièrs circ mas pas dins las cambras.

Aquela classa de descobèrta me balhèt l'agach de l'autre costat que lo que coneissiái (lo de l'organizacion), mas subretot, me permetèt de conéisser los enfants d'un biais accelerat. Los conéisser dins un contèxte ont son luènh dels reperis familhals, luènh del cadre abitual de la classa foguèt fòrt interessant. E pensi que cofar los pelses de las pichonas cada matin, las repotegar lo ser per de que fan tantarèla e ne consolar una o doas quand languisson l'ostal correspond a un modul de 7 setmanas !

Dins aqueste darrièr numerò del jornal, me pòdi pas empachar de far lo ligam amb lo calabrun de l'annada de Aprene1 que sèm de viure. A nòstra manièra, visquèrem una classa de descobèrta d'un an... Partiguèrem a la descobèrta de luòcs desconeguts (Naucèla, Nîmes, Limós, Gevaudan...), foguèrem amassa jorn e nuèit de setmanas entièras, faguèrem la fèsta, la virada dels carnivals d'Erau e languiguèrem l'ostal de còps tanben.

Matilda Baccou.

Que n'i a pro d'estar mesprezats !

Istuèra de la cauma de la hami de David Grosclaude tà l'ofici public de la lenga occitana.

Despuish lo 27 de mai, David Grosclaude, eligit regionau d'Aquitània, qu'estó en cauma de la hami. Que l'acabè lo dimècres deu 3 de junh. David Grosclaude qu'estó rejúnh dens la sua cauma de la hami per autas personalitats deu mitan occitan : Evelina Houlès, comercanta, Guilhèm Latrubesse, elegit regionau de Mièj-Pirenèus, delegat aus ahars occitans. Mantuas manifestacions qu'estón organi-zadas en sosten : Bordèu, Masilha, Tolosa, Clermont l'Erau, Pau, Rodès, Narbona, Carcassona, Tarbes, Albi, Aush. Ua peticion lançada que comptabilizava mei de 5000 signets.

Qu'ei aquò l'ofici public de la lenga occitana ?

Lo son objectiu que deu assegurar la sauegarda e lo desvelopament de l'occitan, en tot tribalhar a l'aumentacion quantitatiu e qualitatiu deu nombre de locutors. Que deu participar a la mesa en òbra d'ua politica linguistica publica interregionau, mei especificament entaus domenis de l'ensenhament e deus medias.

Lo 3 de junh, la ministra de la Cultura e la ministra de l'Educacion nacionau qu'avèvan hèit ua letra adreçada aus presidents de las duas regions Aquitània e Miegjorn-Pirenèus tà balhar instruccions entà qu'un decret sia redigit e publicat tà la creacion de l'ofici public de la lenga occitana, avans la fin de l'estiu. Lo dijaus 4 qu'i avèva un rende-pe dab los sostens tà hestejar aquera victòria.

Ne sèi pas çò que pensi d'aquera accion, en tant que mejan d'accion, mes ua causa qu'ei segura : que permetó de har parlar de l'occitan, de har pujar la mobilizacion a l'entorn de la lenga, e de ganhar victòria, tot aquò que'm sembla pas tròp mau, subretot a quauques meses de la manifestacion de Montpellier que serà au mes d'octobre. Mes, que'm sembla que caldrà tornar pausar la question occitana d'ua manièra mei collectiu e populara, responsa necessària tà sortir deu diktat de l'estat francès. Sola la luta paga ! Aquíu, que l'avem amuishat !

Miren Genet

Hòravenguts, jornal a gratis,
d'escampar pas en carrièra
APRENE. MVA
n°116 Général Margueritte 34500
Besiers
Tel. 04 67 28 75 36
www.aprene.org
Responsable de publicacion :
Patrici Baccou
Cap redactor : Celina Meunier
Mesa en pagina : Olivier Rieffel,
Onorina Loupias e la còla